

Täysistunto

Torstai 8.2.2018 klo 16.01—17.58

Täysistunto alkoi klo 16.01. Täysistunto keskeytettiin klo 16.44. Täysistuntoa jatkettiin klo 16.45. Täysistunto päättyi klo 17.58.

Puhetta johti puhemies Paula Risikko (16.01—16.44 ja 16.45—17.58).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Juha Sipilä
valtiovarainministeri Petteri Orpo
kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen
opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen
asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen
työministeri Jari Lindström
ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Kai Mykkänen
sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila
elinkeinoministeri Mika Lintilä
maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä
eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho
oikeusministeri Antti Häkkänen
perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko

Puhemies Paula Risikko: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla oleville ministereille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

Pöytäkirja PTK 3/2018 vp

2.1. Suullinen kysymys työttömyysturvan aktiivimallista (Tarja Filatov sd)

Suullinen kysymys SKT 1/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Ensimmäisenä sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä. Edustaja Filatov, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.03 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Me kaikki olemme saaneet voimakkaasti palautetta niin sanotusta aktiivimallista. Ihmiset ovat olleet vihaisia siitä, että työttömyysturvaa leikataan, mutta vielä suurempi joukko ihmisiä on ollut ahdistuneita ja huolissaan siitä, miten he pystyvät täyttämään tämän niin sanotun aktiivimallin velvoitteet. He ovat yrittäneet ja yrittäneet saada työtä, mutta eivät ole sitä löytäneet, ja nyt heiltä puuttuu usko siihen, että he jatkossa voisivat löytää keikkatöitä tai edes näitä työvoimapolitiittisia aktiivitoimia, koska niidenkin määrä on rajattu. Kysyisinkin hallitukselta, miten te aiotte lieventää näiden ihmisten pelkoa ja huolta — ja ministeri Mattilalta, joka on hallituksessa vastuullinen ministeri tämän lain esiteltyään ja siitä vastaavana ministerinä.

16.04 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kysymys kuului siitä, miten aiotaan hälventää huolia, tulkitsin näin. Tietysti nyt aktiivimallin astuttua voimaan tarvitaan soveltamisohjeet, jotka valmistellaan yhdessä useiden tahojen kanssa. Siitä ei pelkästään STM ole sanelemassa sisältöä, vaan se tapahtuu prosessissa. Mutta kuten hyvin tiedetään, me kaikki täällä tiedämme, myös hallitus, tätä aktiivimallin seurantaa tulee toteuttaa erittäin tarkasti. Tämän on eduskunta lausumassaan silloin, kun laki on hyväksytty, edellyttänyt. Meillä on tähän varmasti keinoja. Soveltamisohjeista on annettu jo ensimmäinen versio, on täsmennetty niitä lukuja, ja ne ovat näillä hetkillä valmiina. Korostan siis sitä, että hallitusta sitoo nimenomaan eduskunnan lausuma, tämän työttömyysturvalain muutoksen seuranta, aivan kuten siinä lausumassa on, ja tätä hallitus tulee toteuttamaan.

16.05 Työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täydennän ministeri Mattilan vastausta siltä osin, mistä itse olen vastuussa, eli nimenomaan työvoimapalveluista.

Nythän siis tässä laissa, joka säädettiin, on näitä palveluita, jotka katsotaan aktiivitoimiksi. Eli kun ihminen on viisi päivää näissä työllistymistä edistävissä palveluissa — siis työnhaku, uravalmennus, työkokeilu, koulutuskokeilu, työvoimakoulutus, työttömyys-etuudella tuettu omaehtoinen opiskelu ja kuntouttava työtoiminta — niin silloin tämä kriteeri täyttyy. Mutta meidän myös täytyy nyt seurata, kuten eduskunta edellyttää, miten tämä lähtee toimimaan, ja tarvittaessa puuttua siihen ja resursoida TE-hallintoa mutta myös ostopalveluiden kautta niin, että voidaan vapauttaa TE-hallinnossa heidän tekeviä käsiään tekemään tätä tärkeää työtä. Eli nämä ovat ne konstit, mihin tällä hetkellä hallitus on sitoutunut, ja näitä seurataan ja tarvittaessa sitten korjataan, kunhan me saamme kokemuksia tästä asiasta.

Pöytäkirja PTK 3/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.06 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tuntuu aika käsittämättömältä, että ministeri sanoo, että soveltamisohjeita valmistellaan, koska meillä on laki voimassa. TE-toimistolta, Kelalta ja muualta kysytään: miten tätä nyt toimeenpannaan, mitkä ovat yksilönä, työttömänä yksilönä, minun velvollisuuteni? Ihmiset eivät osaa vastata, ne, joiden työkseen pitäisi vastata.

Me kaikki tiedämme, että työttömien joukossa on hyvin erilaisia ihmisiä, esimerkiksi minulle läheinen ihminen, joka sairastui ja jonka sairaus kesti niin pitkään, että sairauspäivärahat tulivat täyteen, niissä tuli katto täyteen. Juuri ennen tuon katon täyttymistä hänellä todettiin aivokasvain. Hänen mahdollisuutensa oli ainoastaan kirjautua työttömäksi työnhakijaksi, ja nyt häntäkin koskevat nämä velvoitteet. Hänen kaltaisiaan on muitakin, ja sen lisäksi meillä on yli 40 000 pitkäaikaissairasta, jotka joutuvat täyttämään nämä velvoitteet, jotka on mitoitettu ikään kuin työkykyisille, työkuntoisille ja työmarkkinakelpoisille ihmisille. Miten voi olla niin, että laki, joka ei ole oikeus [Puhemies koputtaa] eikä kohtuus, on toimeenpanossa? Eikö se pitäisi nyt keskeyttää ja korjata nämä puutteet?

16.07 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila (vastauspuheenvuoro): Tarkennan vielä, arvoisa puhemies, tätä sanomaani siitä, että soveltamisohjeet valmistellaan prosessissa. Se on aina näin ennen, ja niistä on annettu voimaantulo-ohje 9.1. Sen lisäksi niitä tarkennuksia täytyy tehdä, koska eduskunta on tehnyt muutoksia. On päivänselvää, että eduskunnan tahtoa täytyy niiltä osin kunnioittaa.

Kysyjä on tietenkin ottanut tässä esille aivan olennaisen asian eli sen joukon, joka kokee olevansa ja osin myös tuntuu olevan väliinputoajana, kun puhutaan työkyvystä ja siitä, mitä on jäljelle jäänyt työkyky, tai kun tilanteet muuttuvat, terveystilanne muuttuu. Meillä on hallituksessa käynnissä kuitenkin kärkihanke OTE, osatyökykyisiä koskeva hanke, joka pureutuu osatyökykyisten tilanteeseen. Tämä kärkihanke on vielä menossa, ja minä uskon, että tätä kärkihankkeen [Puhemies koputtaa] työtä voidaan myös käyttää hyväksi tämän lain muutoksessa.

Puhemies Paula Risikko: Ja sitten kysymykset jatkuvat. — Vihreän eduskuntaryhmän edustaja Aalto, te olette toivonut myöskin tästä aiheesta, olkaa hyvä.

16.09 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Vihreiden mielestä ei ole oikein, että ihmistä voidaan rangaista työttömyysturvan leikkauksella tilanteessa, johon hän itse ei voi vaikuttaa. Työttömiltä odotetaan joustoa, keikkatöiden vastaanottamista tai yritystoimintaa, mutta hallitus on tehnyt siitä vaikeampaa muun muassa rajaamalla työttömien lasten oikeutta päivähoitoon. Hallituksen on tarkoitus huhtikuun aikana käydä läpi aktiivimallin vaikutuksia, ja syytä onkin, jos esimerkiksi valtiosihteeri Martti Hetemäen täytyy opastaa julkisuuden kautta pääministeriä siitä, mitä aktiivimalli todellisuudessa tarkoittaa.

Kysyn asianomaiselta ministeriltä: onko hallituksella tarkoitus korjata aktiivimallia edes siten, että aktiivisuutta voisi osoittaa vapaaehtoistyön kautta, ja onko hallitus harkinnut varainsiirtoveron poistamista asuntokaupan yhteydessä ja kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen rakentamisen edistämistä etenkin suurissa kaupungeissa?

Pöytäkirja PTK 3/2018 vp

16.10 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tunnistin tuosta kysymyksen aktiivimallin korjaamisesta vapaaehtoistyön osalta. Sitä hankaloittaa huomattavasti se, että meillä ei ole tällä hetkellä voimassa olevaa lainsäädäntöä vapaaehtoistyöstä niin kuin monissa Euroopan maissa on. Tiedän, että tähän asiaan eduskunnan vapaaehtoistyön verkosto on useita kertoja kiinnittänyt huomiota, ja siinä on tietysti se, että sitä lakia ei varmaankaan huhtikuuhun mennessä saada tehtyä. Mutta kuten sanoin, olen tässä useaan kertaan todennut, että tietenkin hallituksen on seurattava tämän lain voimaantuloa hyvin tarkasti. Minulla ei ole mitään epäilystä siitä, etteikö hallitus tule näin tekemään.

16.11 Asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Aalto kysyi, onko hallitus harkinnut kohtuuhintaisen asuntotuotannon lisäämistä. Hallitus ei ole pelkästään harkinnut, vaan hallitus on myös tehnyt. Kohtuuhintainen valtion tukema vuokra-asuntotuotanto on tällä hetkellä korkeammalla tasolla kuin yhtenäkkään vuonna teidän ja SDP:n ollessa hallituksessa. Hallitus tekee eikä vain harkitse. [Välihuutoja — Eduskunnasta: Ohhoh!]

16.11 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaisten peloisia ja huolista aktiivimalliin liittyen kertoo myöskin se, että kansalaisaloite aktiivimallin perumiseksi on saanut valtavan määrän allekirjoituksia. Ja voimme mielestäni myöskin olla kiitollisia siitä, koska sen ansiosta on myöskin käyty erittäin tarpeellinen ja tervetullut, laaja keskustelu suomalaisen työvoimapolitiikan epäkohdista ja ongelmista. Koulutuksia ja palkkatuetta työtä on tarpeeseen nähden liian vähän, työvoimahallinnossa on vähemmän henkilöstöä kuin Ruotsissa ja Tanskassa, ja sen lisäksi karenssit ovat Suomessa paljon ankarampia kuin näissä maissa.

Tämän aktiivimallin keskeisin ongelma on se, että se pahentaa suomalaisen työttömyysturvan pahinta ongelmaa, joka on liiallinen ja lannistava byrokratia. Vasemmistoliitto on esittänyt, että byrokratian purkamiseksi pitäisi kokonaan luopua työvoimapolitiittisista karensseista, ja haluan nyt kysyä vastaavalta ministeriltä, harkitseeko hallitus työvoimapolitiittisten karenssien lyhentämistä, jotta Suomi tältä osin kulkisi pohjoismaalaiseen suuntaan työvoimapolitiikassa.

16.12 Työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihan ansiokas puheenvuoro, missä pohdittiin, tehtiin vertailua Pohjoismaihin, mutta silloin kun tehdään pohjoismaista vertailua, niin silloin kyllä pitää ottaa huomioon kaikki, mitä liittyy siihen. Esimerkiksi Ruotsissa on erittäin tiukkaa ja Tanskassa on erittäin tiukkaa: siellä oikeasti pakotetaan hakemaan tekemään töitä, jotta saa korkeampaa työttömyysturvaa. Eli jos me haluamme puhua tästä, niin sitten pitää puhua sekä plussista että miinuksista eikä vain kertoa, mitä hyvää toisessa mallissa on ja toisessa ei.

Minä haluan korostaa sitä, että meillä on tällä hetkellä näitten palvelujen osalta määrärahatilanne valtakunnallisesti hyvä. Palkkatuettu työ on yksi parhaista keinoista puuttua näihin ongelmiin, siihen kannustetaan. Meillä on tulossa markkinointikampanja, missä me kerromme, mitä palveluja on saatavana. Eli hallituksen tahtotila on se, että me menemme siihen, että jokainen pystyisi mahdollisuuksiensa mukaan osoittamaan sen aktiivisuutensa, ja sitä työtä me tässä nyt teemme.

Pöytäkirja PTK 3/2018 vp

16.14 Matti Torvinen sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä keskustelussa on jäänyt yksi pieni ja samalla erittäin suuri kysymys kertomatta: kysynnän ja tarjonnan kohtaaminen. Tällä hetkellä meidän työllisyysasteemme on reilusti yli 70 prosenttia. Joka puolella, joka alalla tuo työttömyys on pienentynyt, myös pitkäaikaistyöttömien määrä on pienentynyt. Kuitenkin kun tuota aktiivimallia ajatellaan, niin Pohjois-Suomessa kysyntä ja tarjonta eivät kohtaa.

Kun olin tuossa mellakassa puhumassa perjantaina, ihmiset tulivat hyvin mielellään puhumaan minulle siinä edessä ja sanoivat, että he eivät ole saaneet pohjoisesta työtä, kun eivät ole siellä kohdanneet sitä organisaatiota, joka siellä sitä työtä tarjoaa. Eli työvoimaa on tarjolla. Kuinka hallitus aikoo vastata siihen, että muuntokoulutusta palveluammatteihin ja työllisyyskoulutusta parannetaan niin, että ihmiset saavat todella sitä työtä ja rehellisesti ottaen pääsevät aktiivisesti työelämään kiinni?

16.15 Työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Erittäin hyvä kysymys. Tosiaan: työllisyysaste on yli 70 prosenttia. Tässä keskustelussa usein unohtuu se, että kiinnitetään huomio, sinällään ihan tarpeellisesti, tähän aktiivimalliin ja unohdetaan kokonaisuus. Se kokonaisuus on hallitusohjelma, jonka tavoite on 72 prosenttia. Se vaatii toimenpiteitä, ja niitä toimenpiteitä hallitus on tehnyt. Yksi toimenpide on se, että me olemme tuoneet muuntokoulutuksen, kiitos eduskunnan nopealla aikataululla vieneet sen läpi, ja tätä muuntokoulutusta laajennetaan muillekin aloille, muun muassa matkailuun, mikä Lapissa vetää nyt hyvin. Sinne sopisi myös hyvin, että voitaisiin nopeammin kouluttaa ihmisiä niille aloille, missä työ muuttuu nopeammin. Me tarvitsemme näitä nopeamman koulutuksen välineitä lisää, ja muuntokoulutuksen kautta me saamme vastattua tähän kysyntään ja tarpeeseen.

16.16 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Torvinen, toistan teille, että se oli järjestäytynyt mielenilmaus, jossa oli 8 000 ihmistä paikan päällä. On käsittämätöntä, että te leimaatte tällaisen mellakaksi hallituspuolueen kansanedustajana. [Naurua]

Arvoisa puhemies! On hyvä, että ihmisiä tuetaan ja aktivoidaan työelämään takaisin. Siellä on paljon tarpeita, ihmisillä on osaamisvajetta, ja ihmisillä on tarpeita saada apua siihen, niin että työllistytään. Tämän ymmärtävät suomalaiset yleisesti ottaen erittäin hyvin ja vahvasti. Mutta se on mennyt yli ymmärryksen ja se herättää huolta ihmisissä, että leikataan toimeentulosta sellaisilta ihmisiltä, jotka yrittävät töihin, yrittävät palveluihin ja eivät niitä saa. Tämä on se käsittämätön piirre tässä hallituksen mallissa, että leikataan työttömyysturvaa ihmisiltä, jotka yrittävät päästä töihin tai palveluihin.

Nyt kysyn, ministeri Mattila, sitä, mitä edustaja Filatov kysyi tuossa aikaisemmin: oletko te valmis keskeyttämään tämän toimeenpanon, jotta nämä ongelmat, jotka tässä on, saadaan kuntoon tämän mallin osalta, ettei ihmisten tarvitse odottaa huhtikuuta, että te alat miettimään, miten tämä korjataan?

16.17 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En täysin logiikkaa löytänyt tuosta kysymyksestä siitä, että oltaisiin odottamassa huhtikuuta. Tässä on menossa helmikuu, tammikuun ajan on tehty varmasti töitä myöskin näitten ohjeitten kanssa, ja jo ennen tammikuuta tätä on valmisteltu, viime vuonna. Tämä on ollut tiedossa jo 2016, kun on tehty kilpailukykykysymystä ja niin sanottua

Pöytäkirja PTK 3/2018 vp

kymppilistaa, josta eilen saatiin myös sitten nollatuntisopimuksia koskevaa lainsäädäntöä parannettua.

Eli korostan sitä, että eduskunta on edellyttänyt tämän mallin seurantaan. STM:ssä on mahdollista edelleen paneutua vielä enemmän tähän kärkihankkeen kautta, joka pureutuu osatyökykyisten tilanteeseen, sen hankkeen puitteissa on edellytyksiä. Meillä on vielä toimenpiteisiin ja varmasti siihen keskusteluun mahdollisuus työ- ja elinkeinoministeriön kanssa.

16.18 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin totesin, on hyvä, että ihmisiä tuetaan, autetaan palveluitten kautta työelämään takaisin. Etenkin pitkäaikaistyöttömiä, nuoria työttömiä pitää auttaa, sinne pitää satsata, ja on hyvä, että ministeri Orpo on ilmoittanut, että rahaa jollakin tavalla löytyy lisää. Mutta täällä on nyt tuhansia ihmisiä, jotka miettivät omaa toimeentuloaan sen takia, että hallitus on päättänyt leikata semmoisiltakin ihmisiltä, jotka ovat aktiivisia, yrittävät työelämään mukaan, yrittävät päästä palveluihin mutta eivät pääse, ja näiltä ihmisiltä leikataan toimeentuloa tämän hallituksen esityksen mukaan. Sitten on nämä kaikki ongelmat, jotka liittyvät vajaatyökykyisyyteen, sairauteen ja jotka aiheuttavat sen, että joutuu työmarkkinatuella ja näitten samojen toimenpiteitten kohteeksi ja leikkauksiin. Kysyn uudelleen: ettekö te, ministeri Mattila, ymmärtänyt kysymystäni siitä, oletteko valmis keskeyttämään tämän lainsäädännön toimeenpanon, estämään sen, että näitten ihmisten epätoivo lisääntyy? Kysyn: oletteko valmis estämään epätoivon lisääntymisen?

Puhemies Paula Risikko: Tässä oli pääministeri Sipilä pyytänyt puheenvuoroa. — Olkaa hyvä.

16.19 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tämä aktiivimalli on vain yksi osa kymmenen toimen kokonaisuutta, niin sanottua kymppilistaa, jossa on helpotettu työttömän opiskelua, yrittämistä, iso joukko työttömiä vanhimasta päästä on päässyt Lex Lindström -lain avulla eläkkeelle ja niin edespäin. Tässä on isosta kokonaisuudesta kysymys. Työttömiä työnhakijoita on 74 000 ihmistä vähemmän kuin hallituskauden alussa, tavoitteemme on 110 000. Vilpitön tavoitteemme kokonaisuudella, kaikilla toimilla, on se, että ihminen saa työtä. [Antti Rinteen välihuuto] — Työttömyysturva alkavalla työttömyysjaksolla ei leikkaannu, koska sieltä alkupäästä on vähennetty omavastuupäiviä.

Mutta se, mikä tämän keskustelun on avannut, on se, että kun esimerkiksi SuPerin johtajan kanssa keskustelin, hän sanoi, että heidän kassan jäsenistä 58 prosenttia on työkyvyttömiä, jotka ovat aktiivimallin piirissä. [Puhemies koputtaa] Tämä herättää isoja kysymyksiä, tämä meidän pitää käydä [Puhemies: Aika!] huolella läpi, mistä tässä on kysymys.

16.20 Harri Jaskari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aivan kuten pääministeri sanoi, tämä on yksi osa erittäin isosta paketista. Nyt kun kuuli arvoisien ministereitten vastauksia, niin oli hieno kuulla ensinnäkin valtiovarainministeriön sanoneen, että työvoiman määrärahoja tulisi lisää tähän, että saadaan vietyä eteenpäin. Nämähän ovat aikaisemmin ainakin olleet esillä. Ja nyt ministeri Lindström sanoi, että voitaisiin katsoa vaikka tiettyjä palveluseteleitä ja vastaavia ja voisi katsoa, että tämä työvoimanvälitystoiminta laajenisi ja katsottaisiin erilaisia vaihtoehtoja, kun sitä on pidetty suurena ongelma-

Pöytäkirja PTK 3/2018 vp

kohtana. Sehän liittyy varmasti myöskin kasvupalvelulakiin. Onko tähän tulossa jotenkin nopealla aikavälillä se, että eri toimijat voivat siirtyä työvoiman välittäjiksi ja sitä kautta palvelutaso paranee nykyisestä, jota on huomattavasti kritisoitu?

16.21 Työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä, kun me mietimme, mitä näitä aktiivitoimenpiteitä voitaisiin tehdä lisää, niin yksi on se, että tähän aktiivimallin aiheuttamaan lisäkysyntään voidaan vastata — ja samalla valmistautua maakuntauudistukseen — laajentamalla näitä ostopalveluja kahdessa vaiheessa. Esimerkiksi nyt tänä keväänä ely-keskukset voivat jo kilpailuttaa lisähankintoja olemassa olevista resursseista, erityisesti lyhytkestoista henkilökohtaista palvelua, kuten työnhaku- ja uravalmennusta tähän liittyen. Ja myöhemmin tulisivat sitten laajempien kasvupalvelumarkkinapilottien kilpailutukset, jolloin palvelut olisivat asiakkaiden käytössä vielä tämän vuoden aikana. Eli tämäkin kortti kannattaa katsoa, tämä kasvupalvelu-uudistus, ja näitten pilottien kautta, joita esimerkiksi Tampereella on jo käytössä, tätä voidaan hyödyntää tässä.

16.22 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihmisten kaikenpuolinen aktivointi on tietysti erittäin kannatettavaa ja sitä perussuomalaiset kannattavat. Mutta me katsomme, että se, että kepillä yritetään kannustaa, on kyllä rangastus eikä mikään kannustus. Tästä voisi vetää kysymyksen: onko hallitus valmis todella kannustavaan työvoimapolitiikkaan? Niin kuin ministeri Lindström sanoikin, Tanskan mallisako se on, että kun on aktiivinen, annetaan lisää tukea. Voidaanko tällaista mallia ajatella ja luopua tästä nyt voimassa olevasta laista, joka esimerkiksi alueellisesti kohtelee ihmisiä todella huonosti, mitä emme voi missään tapauksessa hyväksyä?

16.23 Työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä, edustaja Kankaanniemi, olette siinä ihan oikeassa, että yksi huoli tässä ovat nämä alueelliset erot, että joka paikassa ei pysty ihan samalla tavalla sitä aktiivisuuttaan osoittamaan. Tämä tietenkin on se yksi huoli, joka hallituksen täytyy sitten kyetä ratkaisemaan, että miten tähän suhtaudutaan.

Se on ihan totta, että kun me otamme joka maasta itsellemme vain hyvät puolet ja unohtamme ne toiset, miinukset, silloin me jo olemme semmoisessa keskustelussa, että se ei ole tasapainossa. Sen takia käytin tätä esimerkkiä. Olen itse käynyt siihen Tanskan malliin tutustumassa, niin kuin varmaan moni muukin, ja moni muukin tietää, minkälainen se systeemi on. Olemmeko me sitten Suomessa kertaheittolla siirtymässä johonkin Tanskan malliin? Emme ole, vaan tämän pitää olla tasapainossa sen kepin ja porkkanan välillä — jos tämmöistä ilmaisuja tässä nyt käytän — ja uskon, että ei kukaan täällä vastustakaan sitä, etteikö siitä sitten sanktioita tulisi, jos ei ole aktiivinen.

16.24 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On ihan selvää, että työllisyysasteen nostamiseksi tarvitaan monenlaisia keinoja, ja esimerkiksi viime kaudella poistettiin monia työnteon esteitä ja saatiin sillä tavalla esimerkiksi osa-aikaisen työn määrää nostettua. Mutta tässä laissa ongelmana on muun muassa se, minkä asiantuntijat toivat esille sosiaali- ja terveystieteiden asiantuntijakuulemisissa, että tämä on ensinnäkin rankaiseva — rankaisee työtöntä asioista, joihin hän ei voi itse vaikuttaa. Ja sitten kolmanneksi: tämän seuraaminen on hyvin vaikeaa sen vuoksi, että yhtä aikaa tämän lain kanssa tuli voimaan muitakin työttömiä rankaisevia lakeja, jolloin asiantuntijoi-

Pöytäkirja PTK 3/2018 vp

den näkemys oli se, että itse asiassa me emme voi, vaikka kuinka seuraisimme, osoittaa, että työllisyystavoitteiden mahdollinen koheneminen johtuisi juuri tästä laista. Tämän vuoksi kysyn: eikö nyt kannattaisi todellakin keskeyttää tämän aktiivimallin toimeenpano ja miettiä, [Puhemies koputtaa] miten tämän lain vakavat puutteet korjataan?

16.25 Työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Emme me tätä nyt keskeytä vaan viemme tätä määrätietoisesti eteenpäin huomioiden sen, mitä eduskunta meiltä edellyttää. Me seuraamme tätä ja totta kai teemme korjaavia toimenpiteitä. Eihän nyt, hyvänen aika, lainsäädäntö voi olla sellaista, että se ei ole ollut juuri olleenaan voimassa ja sitten ikään kuin lyödään hynttyyt lattialle ja sanotaan, että tämä oli tässä. Tätä seurataan ja tarvittaessa korjataan, ja TE-puolella tehdään kaikki ne toimenpiteet, mitä meillä on käytettävissämme, jotta ihmisille tulee mahdollisuus osoittaa se oma aktiivisuutensa. Tätä työtä me teemme, mitä eduskunta on täällä edellyttänyt.

Puhemies Paula Risikko: Pääministeri Sipilä vielä jatkaa.

16.26 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sen verran täydennän vielä, että tässä salissa oli kova vastustus silloin, kun puhuttiin työttömän määräraikaishaastatteluista. Me puhuimme silloin pakkohaastatteluista ja niin edespäin — kovaa pelottelua niistä. Tänä päivänä niistä tulee valtavan hyvää palautetta työvoimahallinnolta, työttömiltä, että kolmen kuukauden välein käydään työttömän kanssa henkilökohtaisesti läpi asiat ja tehdään yhteinen työllistämisen suunnitelma.

Mistä tässä nyt on kysymys? Tässä on kysymys siitä, että on kahden viikon aikana kolmen tunnin työjakso, joka esimerkiksi 2 500 euron kuukausipalkalla, 15 euron tuntipalkalla tarkoittaa noin 100 euron lisätienestiä kuukaudessa. Sen saa tienata ilman, että työttömyysturva pienenee. Jos 200 000 työtöntä on tämän aktiivimallin mukaisten toimenpiteiden piirissä, se tarkoittaa sitä, että 200 miljoonaa tulee työttömille lisää vuodessa.

16.28 Mirja Vehkaperä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Sipilän hallituksen yksi tärkeimmistä tehtävistä on työllisyyden edistäminen ja työttömyyden vähentäminen. Aktiivisuus voidaan monella tavalla tässä aktiivimallissa todentaa, niin kuin pääministeri totesi: hakemalla työtä, kuntouttamalla itseään, kouluttautumalla uusille aloille muuntokoulutuksen piiristä, voi yrittäjänä toimia, voi myös kokopäiväistä opiskelua ottaa vastaan menettämättä työttömyysturvaa. Nämä ovat valtavan hyviä edistysaskelaita.

Olen edustaja Torvisen kanssa samaa mieltä siitä, että kohtaanto-ongelmaan erityisesti kasvualoilla ja alueilla Lapissa ja Itä-Suomessa pitää puuttua. Siksi kysynkin työministeri Lindströmiltä sitä, voitaisiinko tehdä joitain verohelpotuksia — esimerkiksi matkailun parissa työskenteleville tai kausityöntekijöille, kaivannaistyössä oleville — tämän kohtaanto-ongelman voittamiseksi aloilla, joilla meillä kasvun esteenä on tällä hetkellä työvoimapuula.

16.28 Työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En kyllä hyppää valtiovarainministerin tontille ja rupea veroista puhumaan, mutta ehkä täydennän tätä edustajan sinällään erinomaista kysymystä. Tässä monesti tulee pikkuisen vääriäkin tulkintoja. Eli siltä osin, mitä katsotaan tämmöiseksi aktiiviseksi palveluksi, täytyy huoma-

Pöytäkirja PTK 3/2018 vp

ta, että työvoimaviranomainen järjestää palveluja. Se ei ole mikään semmoinen, että minäpä menen tuohon, vaan työvoimaviranomainen päättää, mitä niitä palveluja on, ja tämä on tietenkin hyvä huomioda, kun näistä asioista puhutaan.

Puhemies Paula Risikko: Ja edustaja Rinne, teillä oli vielä kysymys.

16.29 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Sipilä, teidän puheenvuorossanne oli useampi ”jos”: jos sattuu löytymään töitä, jos sattuu olemaan semmoista työtä, missä tuommoisia palkkoja saa, niin silloin tämä malli toimii. Mutta kun todellisuus on se, että kaikkialla, niin kuin ministeri Lindström totesi, kaikkialla nämä palvelutkaan eivät toimi sillä tavalla, että voisi päästä palveluihin. Kaikkialla ei ole sitä työtä. Ja teidän mallinne — teidän mallinne, rangaistusmalli — leikkaa näiltä ihmisiltä, jotka yrittävät työhön tai palveluihin, 5 prosenttia työttömyysturvasta karkeasti ottaen.

Meidän mielestämme annoitte väärän todistuksen äsken: sosiaalidemokraattinen puolue on kannattanut sitä, että aktiivisia palveluita lisätään, ja haastattelu on hyvä keino sille, että viedään asioita eteenpäin, [Eduskunnasta: Ohhoh!] mutta toivon todellakin, että te mietitte uudelleen tämän toimeenpanon, keskeytätte tämän lainsäädännön toimeenpanon sen takia, että itsekin totesitte, että tuli yllätyksenä se, miten tämä kohtelee niitä ihmisiä, jotka ovat siirtyneet työttömyysturvalle sairauspoissaolojen takia.

16.30 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viittasin tässä salissa käytyyn määräaikaishaastatteluihin liittyvään kysymykseen. Silloin täällä peloteltiin pakkohaastatteluilla, mutta kun nyt käytäntöä on jonkun aikaa pidetty, niin palaute on erittäin positiivista näistä määräaikaishaastatteluista, ja sama tulee olemaan tämän aktiivimallinkin osalta.

Ensinnäkin, kun on se velvoite — kahden viikon välein 3 tunnin työjakso, 18 tuntia 3 kuukauden aikana —, niin lähtökohta on se, että koko maassa pitäisi syntyä tällaisia työmahdollisuuksia. [Vasemmalta: Pitäisi!] Mutta eduskunnan velvoitteen mukaisesti hallitus on luvannut seurata tämän toteutumista sillä tavalla, että kukaan ei joudu kohtuuttoomaan tilanteeseen, ettei näitä velvoitteita pystyisi käytännössä täyttämään. Me olemme myöskin lisänneet työvoimahallinnon resursseja juuri sitä varten, että pystymme vastaamaan siihen haasteeseen, mitä tämä laki on mukanaan tuonut.

16.31 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aktiivimalli on velvoittanut työttömiä jo kuukauden ja kahdeksan päivää, ja toistaiseksi me emme ole saaneet soveltamisohjeita, joista työtön voisi katsoa, mihin se aktiivimalli häntä tarkalleen ottaen velvoittaa. Toivoisinkin ministeri Mattilan reflektoivan hieman, miten tämä sopii yhteen sen ajatuksen kanssa, että Suomi on oikeusvaltio.

Siinä yhteydessä, kun aktiivimalli tässä salissa oli käsittelyssä, eduskunta velvoitti seuraamaan aktiivimallia ja tekemään tarvittaessa muutoksia, jos ongelmia ilmenee. Kysyisinkin ministeri Lindströmiltä: Miten tätä aktiivimallia voidaan seurata, jos ei edes tiedetä, mihinkä nyt ollaan velvoittamassa, eikä työttömillä vielä, kun lähestytään puoltaväliä ensimmäisestä velvoitejaksosta, ole itsellään käsitystä siitä, mihinkä heitä velvoitetaan, eikä myöskään viranomaisilla, joidenka pitäisi näiden velvoitteiden toteutumista seurata? Mikä on se suunnitelma, millä lailla tätä nyt seurataan?

Pöytäkirja PTK 3/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Myönnän kaksi puheenvuoroa ministereille. Elikkä ministeri Mattila, ja äskeiseen kysymykseen oli vielä ministeri Orpolla vastaus.

16.32 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Soveltamisohjeet, kuten jo totesin ja nyt kolmannen kerran totean, valmistellaan prosessissa, jossa on mukana Finanssivalvonta, työttömyyskassat, Kela ja EK. Tätä on valmisteltu jo viime vuodesta lähtien ja sitä keskustelua on käyty. Mutta myös tässä asiassa, kuten pääministeri totesi, on alueellisia kysymyksiä palvelujen suhteen. Ei missään saa tulla kohtuutonta tilannetta, ja niiltä osin lakia täytyy parantaa. Mutta nyt me menemme täällä, mikä on voimassa, ja hallitus varmasti tätä seuraa, niin kuin moneen kertaan täällä todettu on.

16.33 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on moneen kertaan viitattu siihen, että palveluja ei ole saatavilla. Täällä on toisaalta myöskin kerrottu, että hallitus on löytänyt keinon, millä me pystymme turvaamaan työvoimapaikoiden resurssit, jotta palveluita on. Sitä paitsi meillä tulee TE-keskuksista eri puolilta viestiä siitä, että palveluita ja työmahdollisuuksia riittää. Muun muassa Kainuun TE-keskuksen johtaja kertoi tämän isossakin haastattelussa. Eli meidän velvollisuutemme on vastata siihen, että palveluja on, ja me pidämme siitä huolta. Me suuntaamme tähän lisää määrärahoja tarvittavan määrän.

Mutta sitten haluaisin yleisesti sanoa, kun mahdollisuuden saan, että te olette tässä salissa vastustaneet joka ainutta hallituksen työllistämiskeinoa. Joka ainutta. Tällä hetkellä työllisyysaste on korkeampi kuin 20 vuoteen, talous kasvaa, ihmisiä on töissä 60 000 enemmän kuin vuosi sitten. Eli mitäs jos yhdessä mietittäisiin näitä asioita eikä vain vastusteta kaikkea?

16.34 Veronica Rehn-Kivi r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aktiivimallilla on hyvät tavoitteet, mutta se ei voi ainoastaan yksipuolisesti velvoittaa työttömiä. Miten työvoimatoimistojen osaamista parannetaan ja resursseja lisätään, jotta työntekijä saisi aitoa ja oikeata tukea hakiessaan apua työvoimatoimistoista?

Aktiivimalli laittaa lisäksi kaikki työnhakijat samaan lokeroon, mutta työnhakijat eivät ole homogeeninen ryhmä. Kaikilla ei ole yhtäläisiä mahdollisuuksia samaan aktiivisuuteen. Miten tämä on otettu huomioon?

I den berömda danska modellen är kommunerna lokalt starkt engagerade i arbetsförmedlingen på så kallade lokala jobcenter. Kommunförbundet har berättigat ställt frågan varför vi i Finland övergår till en landskapsstyrd modell. Ärade minister! Skulle det inte vara bättre att arbetsförmedlingen utvecklas som en av kommunernas primäruppgifter, där även privata aktörer och organisationer tas med i det viktiga samarbetet för att faktiskt få upp samsättningen i vårt land?

16.35 Työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kysymys oli äärimmäisen tärkeä, koska tässä viitattiin myös siihen, minkä pääministeri tuossa mainitsi.

Pöytäkirja PTK 3/2018 vp

Ensinnäkin resursseista ja osaamisesta: Ihan totta, me katsomme sitä, kuinka paljon TE-hallintoa tarvitsee resursoida. Pitää myös muistaa se, että kaikkea käytettävissä olevaa rahaa ei ole viisasta laittaa TE-hallintoon, koska kasvupalveluitten myötä TE-keskukset loppuvat. Eli ensiksi palkattaisiin ihmisiä, ja sen jälkeen vuoden päästä sanottaisiin, että tämä oli tässä. Tässä täytyy olla viisautta, miten tämä resursointi tapahtuu.

Tämä on minun mielestäni iso kysymys. Ei voi olla niin, että me käytämme samoja keinoja kaikkiin työttömiin, vaan koko työttömien massa pitää pystyä paremmin koordinoimaan niin, että meillä ovat ihmiset oikeissa toimenpiteissä: kuntouttavassa työtoiminnassa ne, jotka sinne kuuluvat, ja näin poispäin. Tämä on minun mielestäni semmoinen savotta, joka on myös seuraavan hallituksen sylissä, koska tämä pitää pystyä ratkaisemaan, ja se työ on semmoinen, mistä me olemme hallituksen keskuudessa keskustelleet, että tämä on syytä aloittaa tämän hallituksen toimesta, että ihmiset ovat oikeissa paikoissa, heihin kohdennetaan oikeita toimenpiteitä.

16.37 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tuntuu, että kaikki tässä salissa ovat sitä mieltä, että ihmisten aktivointi on hyvä asia. [Välihuutoja] Minusta tuntuu, että pääministeri on myös aivan täysin oikeassa siinä, että aktiivimalli on vain yksi osa kokonaisuutta. Mutta se on yksi huono osa kokonaisuutta, ja paljon parempia vaihtoehtoja on tarjolla.

Pääministeri toisti saman väitteen siitä, että kahden viikon aikana pitäisi kolme tuntia ottaa työtä vastaan, ja juuri tähän asiaan Martti Hetemäki puuttui ja opasti teitä siinä, että tämäntyyppinen silpputyömalli ei ole järkevä, ei työttömien kannalta, ei yrittäjien kannalta, eikä tähän suuntaan kannata mennä. Paljon fiksumpaa olisi se, että hallitus muun muassa työttömyysturvan ennakoitavuutta lisäisi ja purkaisi kaikki loputkin esteet sivutoimiselle yrittäjyydelle. Fiksumpaa olisi se, että aktiivimallin sijaan luotaisiin muun muassa kansalliseen tulorekisteriin pohjautuva aktiivinen, työllistävä ja kannustava malli. Vaihtoehtoja on, mutta tämä on yksi huono osa tätä kokonaisuutta.

16.38 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totta kai hallituksen tavoitteena on se, että ihminen työllistyy täysiaikaisesti, totta kai. Eihän tämän aktiivimallin tavoitteena ole se, että ihminen työllistyisi vain keikkatyöllä tai silpputyöllä, mutta sillä keikkatyöllä ja lyhyilläkin työsuhteilla on kyllä aktivoiva ja kuntouttava merkitys. Niillä on merkitystä myöskin siksi, että sen 300 euroa kuukaudessa saa tienata jokainen työtön ilman, että työttömyysturva pienenee. Niihin puitteisiin myöskin tämä malli on rakennettu.

Se on myöskin selvä asia, että sitä lyhytkestoista keikkatyötä Suomesta löytyy paljon. Nyt tällä hetkellä on Suomessa menossa paljon aktiviteetteja, joissa käytetään nyt sitten aktiivimallin puitteissa juuri tällaisia lyhyitä työsuhteita. Niillä on monta merkitystä: lisätienesti, aktivointi, kuntouttava merkitys. Tässä asiassa on myöskin plussia, jos on haasteitakin.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys asuntovelkaloukkuun joutuneiden auttamisesta (Laura Huhtasaari ps)

Suullinen kysymys SKT 2/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Seuraava kysymys, perussuomalaisten eduskuntaryhmä. Edustaja Huhtasaari.

Keskustelu

16.39 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa puhemies! Alueellinen kehitys Suomessa on huolestuttavan jakautunut. Yksi vakava seuraus tästä on näivettyvien alueiden asuntotilanne. Tällaisia alueita on paljon, ja näitä ovat myös monet seutukaupungit. Kun alueella ei ole työpaikkoja, asuntokauppa pysähtyy ja asuntojen vakuusarvot romahtavat — velat jäävät. Tässä ahdingossa elävät tuhannet kotitaloudet eivät voi muuttaa kalliiden asuntojen kasvu-keskuksiin, joissa olisi töitä.

Aktiivimalli lisää taloudellista epävarmuutta. Siis niitä kansanedustajia, jotka saavat sopeutumiseläkettä, tämä aktiivimallihan ei koske, joten toivon, että hallitus poistaa tämän epäoikeudenmukaisen sopeutumiseläkkeen.

Tasavallan presidentti ehdotti vaalikeskustelussa valtion tukea velka- ja vakuusarvoloukkuun ajautuneille kotitalouksille. Perussuomalaiset pitävät tätä tärkeänä avauksena. Kysyn valtiovarainministeriltä: milloin ja minkälaisiin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä asunto- ja velkaloukkuun ajautuneiden perheiden tulevaisuuden turvaamiseksi?

16.40 Asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheen-vuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus jatkaa aktiivista työtään sen takia, että myös siellä seutukaupungeissa talous kasvaa, työpaikkoja tulee lisää ja tilanne kääntyy. Itse asiassa meillä on monia seutukaupunkeja, joissa tällä hetkellä on asuntopula — toivottavasti tämänkaltainen kehitys näkyy kaikkialla Suomessa. Ja onneksi kaikissa maakunnissa myös työllisyystilanne paranee.

No, se ongelma on sitten tosi, että joillain alueilla meillä on asuntotarjontaa enemmän kuin kysyntää, ja siellä sekä omistus- että vuokra-asuntojen tilanne on hankala. Emme ole kuitenkaan valmistelemissa mitään romutuspalkkiota asunnoille. Asunnot ovat ihmisten koteja, enkä oikein pidä ajatuksesta, että koteja ryhdytään romuttamaan.

Puhemies Paula Risikko: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.41 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheen-vuoro): Kuten totesin, toiselle virkakaudelle valittu tasavallan presidentti ehdotti valtion vastaantuloa asuntovelkaloukkuun ajautuneiden perheiden ahdinkoon. Hallitukselta emme ole kuulleet konkreettisia toimenpiteitä. Perussuomalaiset ehdottaa laajaa toimenpideohjelmaa, jonka osia olisivat muun muassa aluepolitiikan vahvistaminen, yritysten ja työpaikkojen lisääminen myös taantuvilla alueilla, erillisen rahaston perustamista suoran tuen ja takausten järjestämiseksi ahdinkoon ajautuneille perheille, muuttoavustuksia työpaikan johdosta asuinpaikkaa vaihtaneille, korkojen

Pöytäkirja PTK 3/2018 vp

täyden vähennysoikeuden palauttamista näissä tapauksissa ja pankeille velvoitetta helpottaa vaikeuksissa olevien kotitalouksien lainojen vakuusvaatimuksia. Kysyn pääministeriltä: miten suhtaudutte edellä esittämiini perussuomalaisten ehdotuksiin, ja aikooko hallitus viipymättä tarttua tähän pahenevaan ongelmaan?

16.42 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri tähän hallitus on puuttunut. Jos me katsomme nyt näitä työttömyystilastoja, niin erityisen ilahduttavaa on se, että työttömyys pienenee ja työllisyys kohenee koko Suomessa. Ei ole sellaista kolkkaa Suomessa, ei sellaista maakuntaa, jossa työttömyys ei pieneneisi. Se on parasta mahdollista aluepolitiikkaa, mitä hallitus voi tehdä. Investointeja tehdään nyt koko Suomessa, biotuotetehtaita syntyy — viimeksi päätös Lieksassa — ja niin edespäin. Koko Suomessa työllisyys paranee. Se on myöskin parasta asuntopolitiikkaa, se on parasta lääkettä kaikkiin näihin ongelmiin, mitä nostitte esille.

16.43 Matti Vanhanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onneksi en ehdottanut tätä romutuspalkkiota, minusta tämä ympäristöministerin vastaus oli tässä suhteessa huomattavasti parempi. Mutta ongelmahan on olemassa, siitä ei mihinkään päästä. Sen ongelman toinen käänköpää tuli konkreettisesti esiin tänään, kun eräs suuri vuokra-asuntoja omistava pörssiyritys kertoi viime vuoden tuloksestaan: jos muistan oikein, noin 250 miljoonan liikevaihdolla yli 150 miljoonaa euroa voittoa, sijoitetun pääoman tuotto 7,1 prosenttia — erittäin korkea tuotto. En tiedä, kuinka suuri osa siitä tulee itse asiassa asumistuen kautta. [Ben Zyskiewicz: Erittäin suuri!] Tämä mylly pyörii myös tällä tavalla. Oikeastaan asunto- ja ympäristöministeriltä kysyn: kun hallitus on lisännyt myös sosiaalista asuntotuotantoa, millä tavalla voitaisiin kiinnittää huomiota myös siihen, että tämä sijoitetun pääoman tuotto ei olisi näin korkea?

[Yleisölehterillä alkaa mielenilmaus — Puhemies koputtaa]

Puhemies Paula Risikko: Keskeytetään istunto.

Täysistunto keskeytettiin kello 16.44.

[Yleisölehterillä huudetaan iskulauseita ja levitetään banderolli. Järjestyksen palauttamiseksi turvallisuusvalvojat saattavat mielenosoittajat pois lehteriltä.]

Täysistuntoa jatkettiin kello 16.45.

Puhemies Paula Risikko: Istunto jatkuu, ministerit vastaavat äskeiseen kysymykseen. — Ministeri Tiilikainen, olkaa hyvä.

16.45 Asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Vanhanen kuvasi tämän asuntomarkkinoiden ongelmallisen tilanteen: siellä, missä on pulaa asunnoista, asumisen hinta nousee, sijoittajat tekevät hyvää tulosta — se on tietenkin heidän kannaltaan ihana asia — mutta sitten toisaalta

Pöytäkirja PTK 3/2018 vp

asumistukimenot kasvavat. Hallituksen lääke tähän on ollut kärkihanke, missä yksiselitteisesti tavoitellaan sitä, että asuntotuotantoa lisätään. Tässä suhteessa olemme onnistuneet hyvin: asuntotuotantoa on markkinoitten tarpeisiin enemmän kuin vuosikymmeniin, sekä vapaarahoitteista että tuettua. Mutta edelleen tuntuu, että meillä on pulaa siitä kohtuuhintaisesta asuntotuotannosta. Olen saanut selvitysmies Rossilahdelta mielenkiintoisen esityksen, missä hän esittää osuuskuntamuotoista asuntotuotantoa, missä suhteellisen pienellä omalla panoksella saisi oman asunnon, ja osuuskunta olisi meille suomalaisille tuttu [Puhemies: Aika!] hallintotapa. Tämä on mielenkiintoinen asia.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys hoitoalan työskentelyolosuhteista ja työehdoista (Aino-Kaisa Pekonen vas)

Suullinen kysymys SKT 3/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Seuraava kysymys, vasemmistoliiton eduskuntaryhmä. Edustaja Pekonen.

Keskustelu

16.47 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa puhemies! Päivän lehdet kertovat meille, miten hoitajien työtaistelutoimet ovat johtaneet potilasturvallisuuden heikkenemiseen. Hoitajia syytetään vastuuttomiksi ja ahneiksi, kun ovat menneet ylityö- ja vuoronvaihtokieltoon. Me hoitajat emme ole ahneita. Eivät hoitajat vaaranna kenenkään potilasturvallisuutta, mutta ne vaarantavat, jotka resursoivat hoitoalan liian niukaksi tai laittavat sijaiskiellon alalle säästösyistä. Hoitajien työvuorolistat suunnitellaan alun perinkin jo liian niukiksi. Minäkin olen käynyt vielä kansanedustajana sijaisena terveyskeskuksen vuodeosastolla, kun hoitavia käsiä ei ollut tarpeeksi. Arvoisa pääministeri Sipilä, miten te aiotte taata hoitolalle edes kohtuulliset työskentelyolosuhteet?

16.48 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aivan totta, että tämän kunta-alan työehtosopimustilanteen vuoksi ovat käyneet ilmi ikään kuin tämän nyt voimaan astuneen ylityö- ja vuoronvaihtokiellon tiimoilta sellaisetkin epäkohdat, jotka liittyvät normaaliin arkiseen tilanteeseen terveydenhuollon eri toimintayksiköiden työvuorojärjestelyissä. On ihan selvää, ja olen nähnyt myös julkisia arvioita vaikkapa sairaanhoitopiirien johdosta, että on tilanteita, joissa he joutuvat myöntämään avoimesti liian pienet resurssit tietyissä yksiköissä.

On tietysti vaikea ulkopuolelta ottaa kantaa yksittäisen työpaikan arjen järjestelyihin. Ulkopuolelta olisi helppo sanoa ja kokea niin, että ehkä arki olisi toimivampaa ja työhyvinvointi taatumpaa ja esimiehenkin työ helpompaa, jos mieluummin järjestelisi asiat niin, että olisi riittävä määrä vakituista väkeä työssä. Joskus saattaa olla niin, että väkeä ei ole ollut saatavilla, [Puhemies: Aika!] ja arvostan hoitohenkilöstön joustavuutta, että näistä tilanteista ylityöhön suostumalla on toistaiseksi selvitty.

Pöytäkirja PTK 3/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.49 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näissä kunta-alan työehtoneuvotteluissa suurimpana kiistakysymyksenä on kiky-sopimuksen lomarahaleikkaukset. Julkisen alan työntekijöiltä päätettiin leikata kolmannes lomarahoista kolmeksi vuodeksi. Vasemmistoliitto oli ainoa puolue, joka on koko ajan ja kaikkialla vastustanut kiky-sopimusta. Lomarahojen palauttaminen löytyy myös meidän vaihtoehtobudjetistamme. Valtiovarainministeri Orpo, te olette sanonut, ettei lomarahoja voida palauttaa, koska ”ei ole mitään massia”. Tämä tarvittava massi olisi 150 miljoonaa euroa. Samaan aikaan olette kyllä löytäneet enemmän massia veronkevennyksiin, yrittäjävähennyksiin ja metsävähennyksiin. Nämä ovat poliittisia arvovalintoja. Arvoisa hallitus, kysyn vielä kerran teiltä: aiotteko palauttaa lomarahat ja korvata ne työntekijöille, jotka ovat ne menettäneet?

16.50 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus ei ole osapuoli tuossa neuvottelupöydässä. [Välihuutoja vasemmalta] Tämä työehtosopimuskierron ja palkkaneuvottelut käydään siinä pöydässä kuntatyönantajan, julkisen alan työnantajien, ja palkansaajajärjestöjen kanssa. Tämä kiky-sopimus on työmarkkinajärjestöjen tekemä, allekirjoittama. Siinä sopimuksessa palkansaajajärjestöt palkansaajien puolesta valitsivat keinoksi, jolla he kiky-sopimukseen osallistuvat, lomarahojen leikkauksen, [Antti Rinne: Niin, kun oli pakko!] ei esimerkiksi työajan pidentämistä tai, koska julkisella sektorilla on pidemmät lomat, niiden lyhentämistä. Heidän edustajansa valitsivat tämän, ja se on osa kiky-sopimuksen kokonaisuutta.

Kilpailukyksopimus, vaikka siitä eivät kaikki pidäkään, on selkeästi tuonut Suomelle kilpailukykyä. Meidän vientimme lähti vetämään vuoden 16 syksyllä. Se on arvion mukaan tuonut jo suuren määrän uusia työpaikkoja ja menee kohti sitä 40 000 työllisen lisäystä, jota aikoinaan on arvioitu. [Puhemies koputtaa] Ja vain ja ainoastaan tämän työllisyyden kautta me pystymme turvaamaan jatkossakin meidän [Puhemies: Aika!] arvokkaan hoitohenkilökunnan ja julkisen alan työntekijöiden palkat.

16.52 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On vaikea ymmärtää, miten vaikkapa sairaanhoitajien palkkojen leikkaaminen auttaa viennissä. Totuus on, että Suomi ei pyörisi ilman meidän hoitoalan ammattilaisia. He ovat läsnä kaikkialla. Heitä löytyy päiväkodeista, vanhusten palvelutaloista, heitä löytyy vanhusten kodeista kotihoidon puolelta, sairaaloista. Jokainen meistä tuntee varmasti henkilön, jonka elämä on jollain tavalla riippuvainen hoitoalan henkilöstöstä. Ja nyt täytyy kysyä — ja minun mielestäni on perusteltua — että kun hoitoalan ammattilaiset toivovat itselleen arvostusta, niin tuon arvostuksen voisi osoittaa esimerkiksi sillä, että henkilöstömitoitukset laitettaisiin kuntoon, niin että hoitohenkilöstö ei uupuisi sen työnsä alla. Minä kysyn, ja tästä on aiemminkin täällä puhuttu: mitä te, ministeri Saarikko, olette valmis tekemään esimerkiksi kotihoidon henkilöstömitoituksen kuntoon saattamiseksi?

16.53 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Guzenina, nostitte esiin nyt kysymyksessänne erityisesti kotihoidon henkilöstöresurssit. Kysymyshän on ollut hyvin ajankohtainen muun muassa juuri tei-

Pöytäkirja PTK 3/2018 vp

dän kotikaupungissanne, jos oikein olen ymmärtänyt. Arvostan sitä, että olette kaupungissa ryhtyneet nyt ripeisiin toimiin näiden valitettavien tapausten myötä, jotka nousivat teillä juuri esiin liittyen siihen, että kotihoidon henkilöstö oli ylikuormittunut.

Kotihoito ja ikäihmisten hoidon tulevaisuus on oman arvioni mukaan suomalaisen yhteiskunnan yksi merkittävimpiä kysymyksiä seuraavat vuodet. Se johtuu väestön ikääntymisestä, jonka olemme luvanneet kunnialla hoitaa. Se johtuu myös siitä, että onneksi ihmiset elävät yhä pidempään, pidempään kuin koskaan ennen. Me olemme myös yhdessä sitoutuneet siihen, että hoito tapahtuu jatkossa yhä enemmän ihmisten kodeissa, niin omaishoidon kuin palvelujärjestelmän avulla. Käsitykseni kotihoidosta ei ole aivan niin murskaava kuin mitä kysymykseenne voisi osoittaa henkilöstön riittävyyden osalta. Käsitykseni on vahvasti myös se, että hallituksen kärkihankkeessa nimenomaan kotihoidon parantamisesta yksi ratkaisu löytyy myös työn paremmasta organisoinnista. Espoon tapauksessa esiin nousi [Puhemies: Aika!] muun muassa se, että olisi selkeät vastuutyöntekijäalueet.

16.54 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Espoossa juuriin tein valtuustokysymyksen liittyen Espoon tilanteeseen, kuten myös perussuomalaiset ovat tehneet lakialoitteen liittyen hoitajamitoituksen korottamiseen ja lisäämiseen. Meidän mielestämme ehdottomasti hoitajia pitäisi lisätä, heitä ei ole riittävästi.

Ajatelkaa nyt, mikä tilanne meillä on Suomessa: meillä on sairaanhoito kriisissä. Kuka sen aiheutti? Sen aiheutti se, että hoitajat kieltäytyivät vuoronvaihtoista ja tekemästä ylityötä. Miten on mahdollista, että meillä on sairaalat, meillä on päivystykset, meillä on tehosastot — ja ajatelkaa, että normaalista reservistä sinne ei löydy tekijöitä? Minä olen hoitaja ja tehnyt valtavasti työvuoroja aamuvuorosta iltaan, iltavuorosta aamuvuoroon tai iltavuorosta yövuoroon ja olen varma, että täällä on myös muita hoitajia, jotka ovat kokeneet sen saman.

Herranen aika sentään, on aika tehdä jotakin. Onko se palkat, onko se työolot? Ajatelkaa: he hoitavat ihmisiä, ja silloin ei puhuta massista, kun terveys menee tai ihminen kuolee potilasvahinkoon, kun ei ole sitä erikoissairaanhoitajaa, ei ole siellä anestesiassa auttajaa. [Puhemies: Aika!] Mitä teemme?

16.55 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn kysymykseenne erityisen voimakkaasti siltä osin, että en epäile, etteivätkö kaikki tässä salissa jakaisi tuon kuvaamanne arvostuksen hoitotyön henkilöstöä kohtaan ja myös sen reilusti todetun välttämättömyyden, mitä heidän työnsä aiheuttaa ja takaa meidän kaikkien hyvän elämän ja hengissä pysymisenkin edessä, kun tiukka paikka tulee. Kuitenkin välttäisin tässä tilanteessa — muutaman päivän jatkuneessa kunta-alan sopimus-tilanteesta johtuneessa vuoronvaihto- ja ylityökiellon tilanteesta — käyttämästä sanaa ”kriisi”. Me ministeriössä seuraamme nyt tarkasti eri puolilta Suomea valvontaviranomaisen avulla tilannetta, ja meillä ei ole osoittaa, onneksi, sellaista kohtaa, jossa potilasturvallisuus olisi vaarantunut. Tällä puheenvuorolla en suinkaan väheksy tilanteen vakavuutta, ja sellaisiakin voi olla edessä, mikä tietysti rohkaisee löytämään ratkaisuja ylipäätään liittyen tähän kokonaistyömarkkinatilanteeseen heidän osaltaan. Mutta vastuullisena siitä, että suomalaiset peruspalvelut toimivat, en rohkenisi [Puhemies koputtaa] käyttää tilanteesta sanaa ”kriisi”.

Pöytäkirja PTK 3/2018 vp

16.57 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin johto on kuvaillut näitä terveydenhuoltoalan työtaistelun vaikutuksia vakaviksi, niin että ne vaikuttavat jopa potilasturvallisuuteen. Leikkauksia on jouduttu perumaan, päivystys ruuhkautuu, lasten teho-osastolla on vajetta, samoin synnytysten hoidossa. Kysyn nyt hallitukselta, mikä on viestinne potilaille ja kansalaisille: voivatko vaikkapa synnyttäjät olla turvallisella mielellä hoitoihin hakeutuessaan?

16.57 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen viesti on: Suomessa potilasturvallisuus taataan ja peruspalvelut taataan. Tietysti myös hoitohenkilöstö ansaitsee arvostuksensa, ja nyt osapuolet neuvotteiluissa toivottavasti löytävät tähän ratkaisun haluamallaan tavalla.

Mutta mitä tulee ikään kuin palveluiden käyttäjiin, mainitseminiin ryhmiin, on aivan totta, että myös meidän valvontamme ja seurantamme arvion mukaan juuri HUS-alueella, pääkaupunkiseudulla ja Uudellamaalla, tilanne on ollut kaikkein vaikein. Saamani raportin mukaan yksittäisille potilaille suunnitellun toimenpiteen peruuntumista on tapahtunut, sitä on siirretty myöhemmäksi. Se on ilman muuta ongelmallista, mutta varsinaista vakavaa terveydellistä haittaa tai potilasturvallisuuden vaarantumista ei kuitenkaan ole tapahtunut. Myös talviset olosuhteet vaikuttavat. Pääkaupunkiseudulla liukkaudesta johtuvien tapaturmien hoito, jollaisia on ollut nyt paljon, on ollut hidasta johtuen näistä suurista potilasmääristä. Eli vaikutukset ovat suurimmat täällä, missä ovat myös [Puhemies koputtaa] suurimmat toiminnan volyymit. Sosiaalihuollossa [Puhemies: Aika!] ongelmia ei ole havaittu.

16.58 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Potilasturvallisuudesta on pidettävä joka hetki kiinni. On pidettävä kiinni myös sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön hyvinvoinnista. Siinä me kuntapäätäjinä voimme tehdä paljon, työnantajat voivat tehdä paljon, myös hallitus voi tehdä paljon, ja oli erinomaista, että kun pääministeri Sipilän hallitusta neuvoteltiin, niin erityisesti pohdimme sitä huolta, mikä meillä on kotihoidon henkilöstön tilanteesta. Aloitimme kärkihankkeen, jolla parannetaan kotihoidon laatua. Johtaminen on todella tärkeää, hyvää henkilöstöä pitää johtaa hyvin. Toivon, ministeri Saarikko, että kerrotte, missä mennään tuossa kärkihankkeessa, miten kehitetään kotihoidon henkilöstön johtamista, jotta kotihoito olisi laadukasta ihan jokaisen ikäihmisen kohdalla.

16.59 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten aiemmassa kysymyksessä täällä totesin, Suomessa on ollut laaja poliittinen yhteisymmärrys siitä, että ikäihmisten hoitoa ja hoivaa on tehtävä niin pitkään kuin se on mahdollista ja se on laadukasta ja vielä turvallista ihmisen omassa kodissa. Varmasti asia voidaan ratkoa ja pitääkin ratkoa riittävällä henkilöstön määrällä, mutta me tiedämme myös, että samalla porukalla, samankokoisella, saa hyvin erilaisia lopputuloksia aikaiseksi riippuen siitä, miten porukkaa johdetaan. Juuri tällä tavoin nyt jokaisessa työhönsä valmistautuvassa maakunnassa tätä kotihoidon organisoitumista mietitään, myös sillä osin, että järjestelmämme löytäisi ne vanhukset, jotka kaikkein eniten tarvitsisivat apua. Moni on kuullut etsivästä nuorisotyöstä. Olemme saaneet sillä hyviä tuloksia. On aika laajentaa myös etsivän vanhustyön käsite, jotta palvelut tavoittavat.

Pöytäkirja PTK 3/2018 vp

Mutta, arvoisa puhemies, kun tässä kuitenkin on kysymys myös kuntien resursseista, kun on viitattu siihen, onko väkeä tarpeeksi ja miten palvelut on järjestetty, [Puhemies koputtaa] haluan korostaa: tämä hallitus ei ole leikannut kuntien toiminnasta.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jätelain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 195/2017 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan, jolle hallintovaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

17.01 Asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (esittelypuheen-vuoro): Arvoisa rouva puhemies! [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Puhemies Paula Risikko: Rauhoitutaanpa nyt siellä salissa ja kuunnellaan, mitä hyvää sanomaa ministeri Tiilikaisella on.

Kiitoksia, rouva puhemies! Hyväpää sanomaa hyvinkin, nimittäin minulla on ilo esitellä hallituksen esitys jätelain uudistamisesta. — Taustallahan tässä jätelain uudistamisessa on hallitusohjelman kirjaus, jossa hallitusohjelman mukaisesti jätelakiä muutetaan siten, että kunnille jätelaissa annetut yksinoikeudet rajataan asumisessa syntyviin jätteisiin alueelliset erityispiirteet huomioiden. Ja totta kai tässä valmistelussa on otettu huomioon myös tällä vaalikaudella uudistettu hankintalaki, jonka käsittelyn yhteydessä eduskunta edellytti, että valtioneuvosto ryhtyy lainsäädäntöä täsmentäviin toimiin nimenomaan tällä jätetoimialalla. Nyt se asia on ympäristöministeriössä valmisteltu, on tehty vaikutusarvioita, erillisselvityksiä sekä yhteistyötä työryhmässä keskeisten sidosryhmien kanssa.

Esityksen tavoitteet voidaan kiteyttää kahteen asiaan. Toisaalta tavoitteemme on varmistaa jätehuollon toimivuus koko maassa sekä pikkuhiljaa tiukkenevien kierrätystavoitteiden saavuttaminen, ja toinen tavoite on parantaa jätealan kilpailuneutraliteettia ja edistää kilpailua ja yritystoiminnan mahdollisuuksia jätehuollon saralla.

Arvoisa puhemies! Vastuunjakoa yhteiskunnassa syntyvistä jätteistä muutettaisiin sillä tavalla, että kuntien yksinomaiselle vastuulle jää jatkossakin asumisessa syntyvä yhdyskuntajäte sekä kunnan hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvä yhdyskuntajäte. Se muutos, mitä kunnan vastuulta poistuu, liittyy siihen, että sosiaali- ja terveystalouden ja koulutustoiminnan yhdyskuntajäte siirtyy nyt pois tästä kunnan yksinoikeuden piiristä. Kun arvioidaan tuota, kuinka suuri muutos tämä nyt sitten on jätelaitosten toiminnan kannalta, niin tuo volyymi, mikä tästä vastuunrajauksesta aiheutuu, on noin 230 000 tonnia yhdyskuntajätettä, joka nyt lähtee pois kuntien yksinoikeuden tai monopolin piiristä. Se vastaa

Pöytäkirja PTK 3/2018 vp

karkeasti noin kymmentä prosenttia kuntien jätehuollon sekä määrällisestä että rahallises-
ta volyymista.

Paitsi että on tämä kuntien yksinoikeuden piiriin kuuluva jätehuolto, kunnat edelleen
ovat velvollisia vastaamaan jätehuoltopalveluitten tarjoamisesta niin sanotun toissijaisen
vastuun perusteella myös yrityksille silloin, kun markkinaehtoista palvelua ei ole saatavil-
la. Tässä lainsäädännössä tavoitteena on nimenomaan täsmentää tuota määritelmää ja
markkinapuutteen todentamista, milloin on tilanne, jossa kuntien yksinoikeuden ulkopuo-
lella oleva jätehuolto voidaan toteuttaa markkinaehtoisesti, ja milloin sitä toimivaa mark-
kinaa ei ole, jolloin kunnalla on sitten velvollisuus tuo jätehuolto järjestää.

Tämän lisäksi meillä on sitten kokonaan markkinaehtoisesti toimivaa jätehuoltoa, ja sii-
hen tämä jätelaki asettaa nyt nuo hankintalain edellyttämät rajoitukset. Kuntien jätehuolto-
yhtiöt on usein yhtiöitetty, mutta ne ovat niin sanottuja sidosyksiköitä, ja tämän sidosyk-
sikköaseman säilyttäminen, jolloin kunnan yhtiö voi kuntien jätehuollon järjestää, edellyt-
tää sitä, että yli 10 prosenttia tästä jätehuollon liiketoiminnasta ei tule tältä kilpaillulta sek-
torilta. Tämä 10 prosentin raja on voimassa pitkän siirtymäkauden ajan aina vuoteen 2030.
Sen jälkeen se putoaa hankintalain yleiseen ulosmyyntirajaan, 5 prosenttiin. Kuitenkaan
hankintalaissa olevaa 500 000 euron euromääräistä rajaa ei tänne jätehuollon alueelle so-
velleta.

Kaiken kaikkiaan tällä esityksellä varmistetaan siis jätehuollon toimivuus kaikkialla
maassa, parannetaan yksityisten toimijoiden osuutta, lisätään hieman sitä markkinoille tu-
levaa volyymiä täällä jätehuollossa. Ja mielestäni tässä on aivan avainasemassa jatkossa se,
että julkiset toimijat ja yksityiset toimijat pelaavat hyvin yhteen, ja näin itse asiassa käy-
tännössä valtaosin tälläkin hetkellä käytännön jätehuolto tapahtuu. Tätä yhteistoimintaa,
toimivaa sellaista, perään juuri sen takia, että kun Suomi tavoittelee kiertotalouden kärki-
asemaa maailmassa — sellaisessa asemassa tietyllä lailla olemmekin jo, se asema täytyy
säilyttää — siihen liittyy oleellisesti se, että jätteitten materiaalista kierrätystä voidaan
edelleen lisätä. Myös EU:n kierrätystavoitteet tiukentuvat. Niissä pysyminen edellyttää hy-
vää yhteistyötä julkisen toimijan ja yksityisen toimijan välillä.

Osittain tähän tarpeeseen tulee sitten jätelain uudistuksen toinen vaihe. Nyt kulvana
vuonna valmistelemme esitystä, jossa tuodaan jätealalle markkinapaikka, digitaalinen
markkinapaikka. Tämän markkinapaikan toinen tehtävä on osoittaa markkinan toimivuus
tai toimimattomuus, jolloin ratkaistaan se, tuleeko kunnan vastuulle toissijaisen vastuun
perusteella myös yksityisen jätehuollon palveluitten järjestämistä. Jos markkinapaikalla on
todennettavissa, että markkina ei toimi, kunta tulee peliin ja hoitaa homman. Jos taas mark-
kinapaikalla voidaan todeta, että markkina toimii, hieno juttu.

Mutta tämä markkinapaikka voi olla paljon enemmän kuin vain jätelain markkinapuut-
teen todentaminen. Siitä voidaan kehittää markkinapaikka, joka palvelee laajemmin kier-
totaloudessa erilaisten sivuvirtojen markkinaa, materiaalien toissijaista käyttöä, jossa sivu-
virtojen tuottajat ja niitä mahdollisesti tarvitsevat yritykset kohtaavat toisensa. Tämänkal-
taista digitaalista markkinapaikkaa kaipaamme kiertotalouden edistämiseksi, ja sitä koske-
vaa lainsäädäntöä valmistellaan jatkossa.

Arvoisa puhemies! Tässä pääpiirteissään jätelain sisältö. — Kiitoksia.

Puhemies Paula Risikko: No niin, sitten mennään puheenvuoroihin, ja siellä on edustaja
Kulmala. — Olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 3/2018 vp

17.10 Kari Kulmala sin: Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yhdyskuntajätehuollon vastuunjakoa koskevia jätelain säännöksiä hallituksen ohjelman mukaisesti siten, että kunnille säädetty vastuu rajattaisiin pääosin vain asumisessa syntyvään jätteeseen. Mielestäni tämä olisi kunnille hyvä ja myönteinen esitys.

Esityksessä jätelakiin ehdotetaan tehtäväksi hallitusohjelman toimeenpanemiseksi tarpeelliset yhdyskuntajätehuollon vastuunjakoa koskevat muutokset. Jätelain 32 §:n mukaan kunnan on järjestettävä asumisessa syntyvän jätteen jätehuolto. Kunnan vastuulle kuuluvat myös asumisessa syntyvän vaarallisen jätteen vastaanotto ja käsittely, ja näin tulee olla jatkossakin. Voin kokemuksesta kertoa, että erityisesti myrkkujen ja happeiden kanssa on oltava erityisen varovainen. Kunnan järjestämisvastuu muodostaakin yhteiskuntajätehuollon perustan, millä turvataan asianmukainen jätehuolto kaikissa olosuhteissa joka puolella maata.

Jätteiden asianmukaiseen kierrätykseen on panostettava. Esityksenkin mukaan kierrätys saattaa lisääntyä erityisesti sellaisilla jätteen haltijoilla, joiden toiminnassa syntyy sekä yhdyskuntajätettä että muuta jätettä, mikäli yksityinen jätehuoltoyritys pystyy tarjoamaan jätehuollon kokonaispalveluna esimerkiksi monipuolisia lajittelu- ja kierrätyspalveluja. Tämä seikka on syytä huomioida.

Kesämökeille on tyypillistä, että niitä käytetään vain keskikesällä. Kun mökillä kuluu vuodessa vain muutama viikko, satoja euroja maksava jätemaksu ärsyttää. Vaikeakulkuisilla seuduilla, esimerkiksi saaristossa, aluekeräyspiste on heille usein ainoa vaihtoehto. Muualla mökkiläisen tulee hankkia oma tai kimppa-astia.

Yksi huomioitava seikka, joka liittyy tähänkin hallituksen esitykseen, on, miten paljon autiotalo tuottaa jätettä. Autiotalat ja mökit lisääntyvät koko ajan. Näidenkin omistajat ovat velvoitettuja liittymään järjestettyyn jätehuoltoon. Otan esimerkin: Aukkaat ovat muuttaneet asunnostaan pois 15 vuotta sitten. Siitä lähtien talo on ollut tyhjillään. Tyhjänä olevan talon käytöstä ei siis tule jätettä. Jätemaksu on kuitenkin maksettava sopimuksen mukaan.

Mikäli asuinkiinteistön jätemaksuun haetaan kohtuullistamista kiinteistöllä olevan rakennuksen asuinkelvottomuuden takia, on hakemukseen liitettävä erillinen kirjallinen selvitys asuinkelvottomuuden perusteista. Kun soittaa alueellisen jätelautakunnan toimistoon, niin sieltä saa lomakkeen, jolla voi anoa niin sanottua armoa perusmaksusta. Talon asumiskelvottomuus on selvitettävä, ja mukaan on liitettävä terveystarkastajan ja todennäköisesti myös kiinteistönlittäjän, karrikoidusti sanottuna lääkärin, psykiatrin ja kunnanjohtajankin, lausunnot. Ainakin osa näistä on maksullisia lausuntoja.

Kymmenkunta vuotta sitten yritettiin rakennuttaa joka taloon kalliit jätevesisysteemit, ettei Itämeri saastuisi mummonmökin jätteistä. Järki onneksi lopulta voitti. Olisikohan syytä vapauttaa myös autiotalat ja mökit jätemaksuista, mikäli niissä ei jätettä ole eikä tule? Ainakin itse maksan mielelläni palveluista, joita tarvitsen, mutta en sellaisista palveluista, joita en tarvitse ja jotka tuntuvat vain rahastukselta ja mielivallalta.

17.14 Silvia Modig vas: Arvoisa rouva puhemies! On yksi hallituksen tavoite, jota kannatan vahvasti ja jota tuen loppuun asti, ja se on se, että me olisimme ja pysyisimme kiertotalouden kärkimaana. Se on valtava mahdollisuus meille. Se on meille ratkaisu moniin haasteisiin, mitä tulee ympäristöön, ja se on meille myös valtava mahdollisuus kestäväan talouskasvuun. Ja kiertotalouden näkökulmasta minä kannan huolta tämän esityksen osalta juuri tästä muutoksesta, mitä tapahtuu kunnan vastuulle. Kun kunnan vastuulta poistuu

Pöytäkirja PTK 3/2018 vp

niin monta osa-aluetta — sote-palveluiden, koulutustoiminnan ja julkisen hallinnon ja palveluiden jätteet — niin on riskinä, että se itse asiassa voisi toimia kiertotalouden edellytyksiä vastaan, kun se kenttä pirstoutuu ja koko se kokonaisuus ja sen suunnitelmallisuus haajoa. Onko tätä otettu huomioon? Onko ajateltu sitä siirtymävaihetta, miten varmistetaan se, että se ei toimi tätä erittäin tärkeää päämäärää vastaan? Se on aito huoli.

Toinen kysymys, kun nyt on mahdollisuus saada ministeriltä näkemystä, tästä sidosyksiköiden ulosmyynnistä: Miten sen on arvioitu vaikuttavan kuntalaisten jätemaksuihin? Kun tietyt [Puhemies koputtaa] kaupanteon ja asiakasmahdollisuudet poistuvat, niin voiko siitä esimerkiksi syrjäisemmällä seuduilla seurata paine jätemaksujen korottamiseen?

17.15 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin kiitos ministeri Tiilikaiselle asian valmistelusta ja siitä, että olette pitänyt tässä matkan varrella ainakin ympäristövaliokunnan hallituspuolueen jäseniä hyvin kartalla, missä mennään ja miten valmistelu etenee. Se on arvokas asia, että olemme saaneet eri vaiheista kuulla ja soveltuvien osien sitten itsekkin vaikuttaa siihen valmisteluun.

Se, mitä edustaja Modig sanoi: kierrätys on tärkeää, ja lopullinen tavoite on tietysti se, että jätteitä ylipäättään syntyisi vähemmän ja sitten jos niitä syntyy, niin ne käytetään tehokkaasti raaka-aineena hyödyksi.

Muutama kysymys ja kommentti tästä esityksestä ministeri Tiilikaiselle.

Ensinnäkin täällä hallituksen esityksessä sivulla 16 puhutaan siitä, että jätteenkäsittäjän vastuulle siirtyvät jätevirrat saattavat päätyä energiakäyttöön, joissakin tapauksissa ulkomaille. Kauhean todennäköistä se ei nyt tietävästi ole, mutta miten ministeri arvioi sitä, onko tässä riskiä tämmöisestä jätteen ulkomaille siirtymisestä ja pahimmassa tapauksessa dumpaamisesta epämääräisiin kohteisiin, yleensä kehitysmaihin? Miten tähän on varauduttu? Varmasti on varauduttu, mutta jos siihen saisi vähän tarkennusta.

Toinen kysymys koskee sivulla 15 olevaa ympäristövaikutusten arviointia. Täällä puhutaan, että jätehuoltokapasiteetin supistuminen voisi heikentää huoltovarmuutta erilaisissa häiriötilanteissa, kuten epidemioiden tai kuljetuslakkojen yhteydessä. Sitä hieman jäin pohtimaan, että jos kunnan kapasiteetti joiltain osin pienenee, niin eikö sitten vastaavasti yksityistä tule tilalle, ja sitä kautta tämä huoltovarmuus saattaa jopa parantua, kun toimijoita on markkinoilla Suomessa enemmän, sekä yksityisiä että kunnallisia. Eli kysymys tähän huoltovarmuuteen ja häiriötilanteisiin.

Edelleen täällä puhutaan siitä, että huoltovarmuuden turvaamiseksi on vireillä häiriötilanteiden varalle jätehuoltoa koskevaa säädösvalmistelua. Olisiko siitä mahdollista saada jonkinlaista tietoa, mitä se mahdollisesti pitää sisällään?

Sitten nostan yhden lehtiartikkelin huolen. Aamulehti kirjoitti tammikuussa 8. päivä aikeaman jutulla otsikolla "Siivu kuntien jätehuoltoa yksityisille". Ja täältä löytyy sitten joitakin tämmöisiä uhkia, joita on maalailtu, ja yksi on se — suora sitaatti — että "kuntien jätelaitokset ovat arvioineet, että jätemaksuja täytyy nostaa 10—30 prosenttia". Tämä siis lyhyenä otteena tästä jutusta. Ja ymmärtääkseni tämä korotus, mikäli näin tapahtuisi, koskisi lähinnä kotitalouksia. Onko tämä huoli aiheellinen, ja koskeeko se koko Suomea vai pelkästään Pirkanmaata? Miten ministeri tämän asian näkee?

Kokonaisuutena pidän esitystä hyvänä, ja varmasti perehdymme asiaan tarkemmin ympäristövaliokunnassa, joka tästä tekee mietinnön. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 3/2018 vp

17.19 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Jätelain tavoitteena ihan siinä 1 §:ssä kirjoitettuna on vähentää jätteiden määrää ja haitallisuutta ja edistää luonnonvarojen kestäväää käyttöä ja varmistaa toimiva jätehuolto. Tästähän tässä esityksessä on ihan puhtaimmillaan kysymys, ja varmasti tämä on vain pieni osa tätä kokonaisuutta, missä koko ajan mennään eteenpäin.

Hyvää on, että tässä laissa on nyt tuotu selvästi esille, että tavoitteena on varmistaa, että koko maassa jätteiden asianmukainen hoitaminen on kunnossa jatkossakin, vaikka tässä lisätään kilpailua, aika paljonkin. Tärkeää on se, että meillä on koko maassa toimiva järjestelmä, mutta nyt sitten meidän pitää kuitenkin pyrkiä entistä parempien systeemien järjestämiseen. Nyt tällä hetkellä on tilanne se, että meidän tulee parantaa kilpailua kaikissa asioissa, ja EU-lainsäädäntö, hankintalaki ynnä muut velvoittavat meitä myös kilpailun lisäämiseen. Mutta ei pelkkä kilpailu ole se syy, että näitä asioita tehdään, vaan se, että meidän pitää miettiä, millä tavalla me voisimme kierrättää jätteitämme. Me muutenkin käsittelemme niitä ihan kokonaan uudella tavalla.

Yksityisten toimijoiden osuus tulee jatkossa lisääntymään, ja se on varmasti tarpeellinenkin asia, että sillä puolella mennään eteenpäin. Tärkeää ja hyvää on se, että jatkossakin julkiset ja yksityiset toimivat yhdessä, ja yhä enemmän varmasti myöskin yksityisten suuntaan tullaan siirtymään sillä tavalla, että heillä on vastuu myöskin meidän yhteisistä asioistamme.

Uusia toimintamalleja tulee varmasti esille, ja mitä ne uudet toimintamallit nyt sitten ovat? Miten on kierrätyksen laita, ja miten jätteitä käsitellään, mitä niistä tulee tuotteina? Kun puhun tuotteista, niin ilman, että me muutamme tätä järjestelmää ja systeemejä, me emme pääse jätehuollossa eteenpäin.

Mitä vaikutuksia tällä esityksellä on sitten meidän toimiviin järjestelmiin? Meillähän on tällä hetkellä jätehuoltopuolella todella toimivat järjestelmät. Ei tällä hetkellä Suomessa missään jää jätteitä nurkkiin lojumaan, vaan ne menevät eteenpäin. Mutta jäte — onko se loppujen lopuksi jätettä, vai onko se raaka-aine? Meillä on pelko, että tämä kuntien perinteinen, hyvin hoidettu jätehuoltosysteemi romuttuu tässä. Mutta miten me saamme varmistettua tätä asiaa eteenpäin? Onhan se tämän lain valmisteluvaiheessa ollut meillä paljon esillä, miten me tässä eteenpäin menemme: Onko tämä varmasti järkevä systeemi? Kuinka kalliiksi tulee kuntien tehtävien hoitaminen jatkossa? Miten mikäkin jäteasia hoidetaan? Kyllä minä uskon, että tällä lailla saamme kuitenkin varmistettua sen, että me saamme myöskin kuntien perinteiset palvelut hoidettua kohtuullisilla kustannuksilla, että me tavalliset kuluttajat emme joudu maksamaan älyttömiä maksuja jatkossakaan. Kunnilla säilyy onneksi toissijainen vastuu, etteivät kenelläkään jätteet jää nurkkiin lojumaan.

Mutta mitä tämä jäteala on sitten tulevaisuudessa? Toivon mukaan, kun tässä menee kymmenen vuotta eteenpäin, emme käytä enää sanaa ”jäte”, vaan puhumme sanasta ”raaka-aine”. Eli meidän tehtävämmehän on pitää raaka-aineesta hyvää huolta. Meidän jätteet — ovat muuten tällä hetkellä jo aika puhtaita raaka-aineita. Ei meillä ole näissä kylmissä olosuhteissa oikein todellisia jätteitä enää paljoakaan, meillä on mahdollisuudet käsitellä niitä hyvinkin hyvällä tavalla ja katsoa, mitä kaikkea niistä voitaisiin saada aikaiseksi — mitä ja millä tavalla kenenkin kannattaa kerätä, mitä tuotteita pystymme jätteistä saamaan aikaiseksi? Se, että ne poltetaan, tulee energiaa, on varmasti viimeinen vaihtoehto. Kyllä niistä raaka-aineista saa kaikkia järkeviä toimintojakin aikaiseksi, eliikkä voimme kierrättää, uudelleenkäyttää ja löytää sieltä myös ihan uudenlaisia raaka-aineita.

Pöytäkirja PTK 3/2018 vp

17.24 **Harri Jaskari kok:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitos arvoisalle ministerille tämän hallituksen esityksen esittelystä. Esittäisin muutamia kysymyksiä ja kommentteja ministerille.

Olen samaa mieltä kuin edellinen puhuja, edustaja Maijala, että jos me ajattelemme nykytilannetta mutta myöskin lähitulevaisuutta, niin jäte ei todellakaan enää ole jäte vaan se on raaka-aine. Nyt ollaan Suomessa jo aika edistyksellisessä vaiheessa kaikkien niitten teknologioiden osalta, joilla pystytään jätteet jakamaan erilaisiin fraktioihin. Ne voivat olla lääkeaineita, ne voivat olla sitä energiaa, ne voivat olla kierrätystuotteita, vastaavia. Tämä täytyy mielestäni nyt huomioida myöskin tässä jätelain esittelyssä, ja siinä oikeastaan haastan, että onko se riittävästi huomioitu, että jäte ei enää ole jätettä vaan ainoastaan tietyllä pienellä fraktiolla.

Kun me talousvaliokunnassa kävimme lävitse hankintalakia, me halusimme tehdä hyvinkin tiukat rajat siinä, miten paljon markkinoilla voivat toimia kunnalliset yhtiöt — markkinoilla voivat toimia, mutta pitäisi toimia markkinoiden ehdoilla, jos oletetaan sellainen tilanne, että jäte ei olekaan enää jäte vaan raaka-ainetaustainen — ja sen takia me teimme jopa erittäin tiukat rajat siitä, että toimitaan samoilla ehdoilla, koska näyttää, että jäte on tulossa sellaiseksi raaka-aineeksi, että siitä saa myöskin hintaa. Sen seurauksena ollaan talousvaliokunnan puolella hiukan huolissaan siitä, että ollaan tehty hyvinkin pitkät siirtymäajat, jotka kenties hukkaavat sellaisen mahdollisuuden, mitä tässä voisi tehdä, että me olisimme tietyllä tavalla ennakkoon ja aivan eturivissä maailmassa siinä, miten tulevaisuudessa jätteitä käsitellään, ja liittyen tähän kiertotalouteen se polttaminen on lähes viimeinen asia, mitä pitäisi tehdä. Me tarvitsemme Suomessa aidosti sellaisia pilotteja ja aidosti sellaisia hankkeita, joilla me pystymme maailmalle näyttämään, että suomalaisen teknologian avulla pystytään tekemään jätteestä jotain aivan muuta eli kiertotalouden erilaisia tuotteita.

Sen takia tämä ensimmäinen kysymys liittyy oikeastaan siihen, olivatko näin pitkät siirtymäajat tarpeen sen takia, että julkinen sektori, kunnalliset jätehuolto-yhtiöt sopeutuisivat jotenkin tähän, ja toiseksi, liittyykö siihen sellainen, että me menetämme tietyllä tavalla edelläkävijäaseman. Silloin tulee kysymys, edistääkö tämä hallituksen esitys aidosti kiertotaloutta. Tämä on hyvä uudistus liittyen tähän markkinapaikkaan, jos me pystymme näyttämään tämän markkinapaikan avulla, että se jäte menisi — tai niin sanottu jäte, nykyinen raaka-aine — oikeaan paikkaan, jossa aidosti olisi arvoa enempi kuin polttamalla. Tällaisen keskustelun haluan, arvoisa ministeri, myöskin nostaa tänne esille, että me yhdessä analysoimme, mikä olisi se oikea tilanne Suomen jätehuollon osalta. Maailmalla kenties ei bioa riitä tarpeeksi, kun puhutaan biotaloudesta, mutta jätettä riittää. Jos täällä osataan ensimmäisenä tehdä ne jätteet sellaiseen muotoon tai laittaa sellaiseen kiertoon, että se aidosti säästää myöskin luontoa, niin se kannattaisi mielestäni tehdä. Ja tämä laki — haastan: edistääkö se tätä tarpeeksi hyvin?

Puhemies Paula Risikko: Otetaan yksi puheenvuoro, sen jälkeen ministeri vastaa, ja sitten jatketaan. Eli seuraavaksi edustaja Adlercreutz, olkaa hyvä.

17.28 **Anders Adlercreutz r:** Ärade talman! Tämä esityshän juontaa juurensa niin sanottuun strategiseen hallitusohjelmaan, jossa on kyllä yllättävästi tällaisia hyvin teknisiä kirjauksia siitä, miten asiat tulee suorittaa. Näkisin, että tällainen tavoite, jossa puhutaan suoraan vaikka nyt kuntien jätehuollosta ja siitä, mitä siihen kuuluu, ei kovin strategiselta ta-

Pöytäkirja PTK 3/2018 vp

voitteelta tunnu. Sen sijaan kiertotalouden edistäminen sellaisenaan on toki strateginen tavoite. No, sitä on rajattu jo hallitusohjelmassa tällä tavalla, joka nyt saa seurauksia tässä esityksessä, jolla on seurauksia, joista monet ovat sitä mieltä, että ne eivät edistä kiertotaloutta ja järkevää jätehuoltoa.

Tällaiset jätteenkäsittelylaitoksethan ovat hyvin raskasta infraa, johon kunnat ovat satsanneet paljon rahaa. Niitten tulevaisuus on nyt osittain epäselvä, kun rajataan kunnan markkinaehtoista toimintaa, joka pääsääntöisesti on syntynyt tarpeesta eri puolille Suomea. Meillä on hyvin erilaisia paikkakuntia, joilla yksityisiä toimijoita on tarjolla erilaisia määriä, ja pakosta on sitten syntynyt kunnallista markkinaehtoista toimintaa, koska sille on ollut tarvetta. No, nyt sitä rajataan 5 prosenttiin — ensin 10:een, sitten 5:een — ja sillä voi olla yllättäviä seurauksia, jotka eivät välttämättä tätä kiertotaloutta edistä. Eli toivon, että kun tätä nyt arvioidaan — ja tietenkin talousvaliokunnalla on ollut tässä ehkä elinkeinonäkökulma, ympäristövaliokunnalla tässä on ollut toinen näkökulma, ehkä enemmän keskittynyt ympäristöasioihin eli kiertotalouteen — niin näiden pitäisi nyt jollain tavalla olla yhteensovitettavissa.

Nyt kun puhutaan siitä, [Puhemies koputtaa] ollaanko eturivissä vai ei, niin voi todeta, että Suomi ja Puola ovat ne kaksi maata Euroopassa, [Puhemies: Aika!] jotka ovat poikkeamassa tästä 20 prosentin rajasta. Eli siinä eturintamassa ollaan.

Puhemies Paula Risikko: Ministerin vastaus, 3 minuuttia, olkaa hyvä.

17.30 Asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Muutamiiin kysymyksiin ja huoliin, mitä tässä tuli.

Aloitan tuosta edustaja Modigin kysymyksestä, pelosta, ettei tässä nyt pirstaloitu liikaa rajausten myötä tuo jätehuolto. Sama liittyy näihin huoliin siitä, nousevatko maksut, tai toisaalta sitten siirtymäaikaisten pituuksiin. Siis nyt täytyy huomioda, että 90 prosenttia tällä hetkellä kunnallisten monopoliyhtiöitten piirissä olevasta jätehuollosta säilyy siellä ja noin 10 prosenttia tästä volyymista ei automaattisesti ole enää kuntien yksinoikeudella, mutta markkinapuutteen takia myös näistä jätteistä iso osa varmasti jatkossakin päätyy kunnallisten yhtiöitten käsiteltäväksi jossain päin maata. Eli kovin suurta pirstaloitumista tässä ei ole, ja siitä osaltaan myös pitää huolen tämä pitkä siirtymäaika, mistä edustajat Jaskari ja Adlercreutz puhuivat täysin toisistaan eriävästä näkökulmasta samaa ongelmaa lähestyen. Toisen mielestä pitkä siirtymäaika jäykistää liikaa, ja toinen pohtii, riittääkö tämä pitkään siirtymäaika, kun 5 prosentin ulosmyyntiraja on siellä takana, turvamaan kunnallisten investointien kannattavaa pyörittämistä ja poistoa. Tässä on monen eri näkökulman välillä tuota herkkää tasapainoa ja kultaista keskitietä etsitty, ja olen itse hyvin tyytyväinen tähän esitykseen.

Huoli tuosta maksujen noususta: Jotkut jätelaitosyhdistykset arvelivat, että pari prosenttia, jotkut heittivät jopa, että 30 prosenttia nyt jätemaksut kasvavat. Itse lähdin nyt tämmöisestä tulitikkuauskilaskelmasta. Jos 10 prosenttia liikevaihdosta poistuu, samalla poistuvat myös sen 10 prosentin liikevaihdon aiheuttamat kustannukset. Järkeni ei riitä selittämään, että tämänkaltaisesta muutoksesta tulisi kovin suuria korotuspaineita. Toki olosuhteet ovat erilaiset, mutta erityisesti siellä, missä markkina ei toimi, missä ei ole näitä yksityisiä palveluita, kunnat tai kunnalliset yhtiöt edelleen tuon toissijaisen vastuun nojalla todennäköisesti käsittelevät saman määrän jätteitä kuin aiemminkin, jolloin sitä hintojen nousupainetta ei tämän lain myötä tule laisinkaan. Olen hyvin maltillinen ja luottavainen tuon suhteen,

Pöytäkirja PTK 3/2018 vp

että tämän lain ei pitäisi aiheuttaa hintojen korotuspaineita, ellei sitten tämän varjolla haluta lähteä hintoja nostamaan.

Puhemies! Jos vielä sallitaan, niin tämä pohdinta kiertotalouden edistymisestä. Tämän on luonnollisesti vain yksi lainsäädäntöhanke, että kiertotaloutta olemme edistäneet. Valtakunnallinen jätesuunnitelma on uudistettu, esimerkiksi suuria sivuvirtavolyymeita koskeva maanrakentamisasetus on muutettu, missä teollisuuden tuhkien, kuonien, erilaisten murskeiden käyttöä rakentamisessa helpotetaan kiertotalouden hengessä. Edelleen yhdyskuntajätteitten kierrätyksessä olemme rahoittaneet erilaisia kokeiluhankkeita, on erilliskeräysvelvoitteiden valmistelua sen lisäämiseksi. Eli tämä on ainoastaan yksi osa, missä varmistetaan toimiva jätehuolto, ja samalla myös avataan hieman mahdollisuuksia lisää yksityisille toimijoille.

Puhemies Paula Risikko: Puhujalistalle.

17.34 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Itse myös kannan hiukan huolta tästä esityksestä ja olenkin pikkusen kriittinen niin edustaja Jaskarin puheenvuoroon kuin myös ministerin äsken antamaan vastaukseen, esimerkiksi tähän, että vaikuttaako hintaan, että jos on 10 prosenttia liikevaihdosta pois, niin kustannuksistakin lähtisi 10 prosenttia pois. Eihän se näin toimi yrityselämässä. Kyllä ne kiinteät kustannukset säilyvät siellä. Henkilöstökulut säilyvät, ellei ihmisiä irtisanota. Kalustokustannukset säilyvät, ellei kalustoa myydä. Tuolla yritysmaailmassa näinhän se menee.

Itse kannan huolta myös tästä huoltovarmuuskysymyksestä. Kun alueelta, missä kunnallinen jätehuoltoyhtiö hoitaa, viedään mahdolliset edellytykset hoitaa sitä toimintaa, niin kyllähän se on huoltovarmuuskysymys. Näin on tuolla haja-asutusalueilla, missä useasti pienyrittäjät hoitavat tätä jätehuollon keräystä ja kunnallinen jäteyhtiö sitten kantaa siitä jälkikäsitteystä vastuun.

Kotitalouksille tämä saattaa tarkoittaa hinnankorotuspaineita, mikäli kuntien jäteyhtiöiltä viedään toimintaedellytyksiä pois, mutta totta kai tässä on mahdollisuuksia myös. Tämän tarjoaa yksityiselle suurelle jätehuoltoyritykselle tämän bisnesmahdollisuuden, mitä täällä edustajat Jaskari ja Maijala omissa puheenvuoroissaan toivat esiin. Se on totta, että jäte on tulevaisuudessa raaka-ainetta ja tulee olemaan kovan luokan bisnestä, ja kuka sen bisneksen sitten ottaa, varmasti tekee sitä markkinaehtoisesti, mutta se ei tule tekemään sitä sellaisilla alueilla, missä niitä markkinoita ei synny, mutta sinne jää tälle kunnalliselle yhtiölle edelleen se velvollisuus hoitaa jätehuolto.

Etä tämä on kyllä monella tavalla kinkkinen kysymys, ja toivon, että valiokuntakäsittelyssä näihin asioihin kiinnitetään erityistä huomiota.

17.36 Ari Torniainen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksen tavoitteena on tukea kiertotaloutta, ja uudistuksella pyritään edistämään jätealan kilpailua ja myöskin yritystoimintaa. Tosiasia on varmaankin se, että nykyisin jätteeksi luokiteltavat aineet voivat olla tulevaisuuden raaka-aineita ja niillä voidaan myös tulevaisuudessa jopa korvata luonnonvarojamme.

Eri puolilla Suomea ollaan hyvinkin erilaisessa tilanteessa, ja siksi uskon, että jätealan tulee olla julkista palvelua ja se voi olla myöskin yritystoimintaa. On hyvä, että tässä laissa turvataan se julkinen palvelu, jos ei sitä yritystoimintaa ole siellä alueella. Yhteistyötäkin

Pöytäkirja PTK 3/2018 vp

tällä alalla tarvitaan, jotta pääsemme noihin asetettuihin kierrätystavoitteisiin, mitä Suomessa on asetettu.

Täällä edustaja Jaskari omassa puheenvuorossaan hieman kritisoi muutamaa asiaa. Omasta mielestäni taas on hyvä se, että hallituksen esityksen mukaan kunnan jätehuolto-yhtiö voi harjoittaa vuoden 2029 loppuun saakka markkinaehtoisesti enintään 10 prosenttia liiketoiminnastaan vaarantamatta sidosyksikköasemaansa. Se on hyvä asia, ja tästä on käyty keskustelua, ja uskon, että tämän lakiesityksen, mikä nyt on täällä meillä esillä, tuleminen hieman pitkittyi myöskin tästä asiasta johtuen, mutta on hyvä, että se on näin.

Samoin on myöskin hyvä omasta mielestäni, että hankintalain mukaista 500 000 euron rajoitusta ei sovelleta nyt tähän jätelakiin. Erittäin hyvä asia. Tästä oli paljonkin kritiikkiä.

Tämä jätelain uudistus on kaiken kaikkiaan kaksiosainen. Ministeri Tiilikainen, te tuossa omassa avauspuheenvuorossanne [Puhemies koputtaa] jo oikeastaan viittasitte tähän toiseen tulevaan, tämän vuoden aikana valmisteltavana olevaan hallituksen esitykseen, jossa kehitetään jätealan markkinoita perustamalla jätteiden ja [Puhemies: Aika!] sivuvirtojen markkinapaikka sekä täsmentämällä kunnalliseen jätehuoltoon liittyviä kirjanpitovelvoitteita. Kun nimenomaan tästä kiertotaloutta [Puhemies: Aika!] on kritisoitu, niin onko tämä nyt ratkaisu siihen asiaan?

17.39 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Lain tavoitteet ovat hyvät: se, että kehitetään jätealan markkinoita, jätehuollon etusijajärjestyksestä pidetään kiinni ja lisätään kierrätystä. Mutta on kyllä totta, että kyllä tämä harvaan asutuilla alueilla todennäköisesti tulee kustannuksia kotitalouksille lisäämään. Kun edellinen jätelaki astui voimaan, olin itse töissä jätehuolto-yhtiössä varmistamassa, että toimitaan lain mukaisesti, ja siihen liittyviä muutoksia valmistelemassa. Kyllähän silloin jo näki sen, että nämä yritykset, jotka toimivat alalla, halusivat vain kerätä sen kerman päältä ja jättivät kunnan vastuulle ne paikat, mistä oli hankala hakea tai missä jätemäärät olivat pieniä. Luulen, että tässä käy ihan samoin, ja sen takia toivoisin, että tätä pystyttäisiin miettimään myös alueellisesti, kun me tiedämme tietyiltä alueilta, esimerkiksi nyt tulevien maakuntien pohjalta, miten tätä 5 ja 10 prosentin markkinaehtoisien ulosmyynnin rajaa voitaisiin soveltaa, sillä on aivan selvää, että tietyt kulut ovat kiinteät, ja vaikka silloin 10 prosenttiin osuus markkinoista pienenee, niin ne kulut siihen liittyen eivät pienene samassa suhteessa. Kaatopaikkojen ylläpito on todella kallista, kalusto on kallista, se kiertää siellä samat reitit, vaikka se ei sitten joka paikasta sitä jätettä keräisi. Ja kyllä tämä valitettavasti, luulen, tulee aiheuttamaan kotitalouksien jätemaksujen kasvamista, koska jätelaki yksiselitteisesti toteaa, että jätteenkäsittelymaksut tulee kerätä jätteen aiheuttajalta, niitä ei voi kunta subventoida. Silloin tulee käymään näin. Tämähän nähtiin myös siinä, että ihmiset haluavat kierrättää, mutta kun pakkausjätteen kierrätys meni tuottajien vastuulle, niin kierrätyspisteethän poistuivat [Puhemies koputtaa] harvaan asutuilta alueilta. Yritys ja markkinat ottavat sen, mistä saa suurimmat massat, [Puhemies: Aika!] ja silloin kunnan vastuulle jää muu, ja se tulee kallistamaan kyllä hintoja.

17.41 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Nyt tässä hallituksen esityksessä on selkeitä sellaisia kohtia, joilla on ihan todella merkittäviä vaikutuksia kuntiin ja erityisesti kuntien asukkaisiin sekä julkisiin jätettä tuottaviin toimijoihin, kuten vaikka sairaaloihin, sekä myöskin ihan yrityksiin. Tässä hallituksen esityksessä kiristetään tätä sallittua ulosmyyntiä huomattavasti tiukemmaksi kuin mitä EU:n hankintadirektiivi edel-

Pöytäkirja PTK 3/2018 vp

lyttäisi elikkä rajataan tuo ulosmyynti 10 prosenttiin viimeiseen päivään joulukuuta 2029 saakka ja sitten pysyvästi 5 prosenttiin 1.1.2030 alkaen, kun tässä EU:n hankintadirektiivissä on sallittua olla ulosmyyntiä 20 prosenttia liikevaihdosta. Mielestäni tätä EU-direktiiviä tiukempi raja ei ole ollenkaan tarkoituksenmukainen eikä myöskään perusteltu. Tämä hallituksen esitys on myös hyvin poikkeuksellinen suuremmassa, eurooppalaisessa mittakaavassa, eikä ole ollenkaan tietoa, että mikään muu EU-maa olisi ottamassa käyttöön näin tiukkoja rajoja ulosmyynnille. Vai onko ministerillä tästä parempaa tietoa? Otan esimerkiksi vaikka meidän Mikkelin tilanteen. Se on Itä-Suomessa oleva 55 000 asukkaan kaupunki, jolla on omassa omistuksessaan oleva jäteasema. Nyt tämän lain myötä heikennetään meidän kunnallisen jäteaseman toimintamahdollisuuksia ja tällä hallituksen esityksellä lisätään jätehuoltokustannuksia ihan tässä koko ketjussa.

Olen myös sitä mieltä, että kun tässä on puhuttu kierrätystavoitteiden saavuttamisesta, niin tämä, että kuntavastuuta heikennetään, ei kyllä kierrätystä myöskään edistä. Tästä on ihan kokemusta ja todistusaineistoa muualta maailmasta, elikkä esimerkiksi Ruotsissa, Tanskassa ja Itävallassa on laajalla kuntavastuulla nostettu kierrätysastetta, sen sijaan Irlannissa ja Norjassa, joissa on suppea kuntavastuu, on jarrutettu kiertotaloutta. Kyllä ihan nämä meidän kunnalliset jätehuolto-yhtiöt voivat olla ja ovatkin monien innovaatioiden alustoina ja vetureina kiertotaloudelle, mikäli vain lainsäädäntö sen niille mahdollistaa.

Olen myös sitä mieltä, että kuntien jätelaitosten markkinaehtoisen toiminnan rajaaminen tämän esityksen mukaisesti vähentää meillä monessakin kunnassa jätettä tuottavien yritysten mahdollisuuksia valita, mihin jäte menee, ja myöskin niitä edellytyksiä tähän toissijaiseen vastuuseen elikkä tähän TSV-palveluun. Tämän hallituksen esityksen hyötyjinä tulevat olemaan suuret jätteenkäsittelyn palvelutuottajat sekä kuljetusyritykset, joilla varmasti kuljetukset sitten kasvavat, mutta meillä muilla sitten kustannukset kasvavat. Tällä hetkellä meillä on paikallisesti mahdollisuus ottaa jätettä vastaan ja saada siitä liikevaihtoa sekä työtä alueelle. Nyt tämän esityksen myötä uhkana on, että tämä työ ja eurot siirtyvät pois paikkakunnalta isojen toimijoiden kautta muualle. Nyt me olemme voineet pitää myöskin asumisen jätteiden vastaanottohinnat hyvin maltillisella tasolla juuri siitä syystä, että on voitu ottaa sitä jätettä vastaan asukkailta, yrityksiltä, laitoksilta ja niin edelleen. Tämä mahdollisuus nyt sitten jää pois, ja silloin myöskin kunnallisten jätehuolto-yhtiöitten tulos pienenee ja mahdollisuus myöskin investoida lisää heikkenee.

Tämä tarpeettoman tiukka raja vie myöskin pohjan pois monilta yhteistyömalleilta. Kun tällä hetkellä tehdään kunnallisissa jätehuolto-yhtiöissä todella laajasti erilaista yritysyhteistyötä — ja sitä voisi vielä nykyisestään laajentaakin, jos tulisi enemmän materiaalivirtaa — niin nyt sitten tällä hallituksen esityksellä tämä asia menee aivan vastakkaiseen suuntaan.

En pidä tätä esitystä hyvänä ja toivon, että valiokunnassa näihin asioihin, joita tässä nostin esille, kiinnitetään huomiota sekä yritettäisiin valiokunnan työssä tehdä tästä esityksestä parempi ja varmistaa myöskin se, sillä tässä laissa on kuitenkin tarkoituksena varmistaa jätteiden asianmukainen hoito.

17.47 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Ihan vielä lopuksi haluan mainita, että tämä pitkä siirtymäaika on kuitenkin mielestäni äärimmäisen hyvä asia tässä esityksessä ja välttämätön, jotta kunnalliset jätehuolto-yhtiöt, pienyritykset, jotka tekevät yhteistyötä näiden kunnallisten jätehuolto-yhtiöiden kanssa, pystyvät valmistautumaan tähän muutokseen, mikä väistämättä on kuitenkin jätealalla ja tulevaisuuden bisnesraaka-aine-

Pöytäkirja PTK 3/2018 vp

alalla edessä, ja se varmaan antaa toki lisämahdollisuuksia ja uusia vaihtoehtoja, ja siksi tämä siirtymäaika on tärkeä. Tällä hetkellä kunnallinen jätehuolto Suomessa mielestäni toimii erittäin hyvin, ja siinäkin mielessä on tärkeää, että tämä yhteistyö pienyrittäjien kanssa, jotka siellä tekevät näiden yhtiöiden kanssa yhteistyötä, saa jatkaa.

Haluan tähän loppuun vielä tuoda tämän pienen yrittäjän näkökulman, että tämä kilpailutilanne ei menisi siihen, että isot kansainväliset jäteyhtiöt tulevat markkinoille hoitamaan tämän asian yksistään, vaan tässä suomalaiselle pienelle yrittäjälle suotaisiin se mahdollisuus vielä olla mukana.

17.49 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Vielä tästä siirtymäajasta jatkan.

Vuonna 2011 eduskunnassa käytiin kiivasta keskustelua kaivoslaista, ja sen yhteydessä loppumetreillä tuli kovaa väentöä myös siirtymäajasta nimenomaan Lemmenjoen kansallispuiston osalta. Siellä kysymyksessähän oli se, saako kansallispuistossa harjoittaa koneellista kullankaivuuta. No, periaatteessa kansallispuistossa ei pitäisi harrastaa koneella yhtään mitään, mutta koska kysymyksessä oli yrittäjien toiminta, he olivat investoineet koneisiin ja laitteisiin merkittäviä summia, koko perheen elinkeino monella on siinä kiinni ja tulevaisuus, niin on tietysti kohtuullista, että heille annettiin siinä tapauksessa noin yhdeksän vuoden siirtymäaika, jolloin he saivat poistoina sitten ottaa tämän laitekantansa. Se on tällaiseen oikeusvaltioon liittyvä periaate, että yritystenkin edut huomioidaan, lainsäädäntö on ennustettavaa ja huomioidaan myös kansantalouden näkökulmasta se, että kun on tehty isoja investointeja, niin ne investoinnit käytetään loppuun. Ymmärtääkseni tässä on aivan samasta asiasta kysymys. Kunnalliset jäteyhtiöt ovat investoineet miljoonia ja miljoonia kalliisiin laitteisiin ja rakennuksiin, ja sitä taustaa vasten siirtymäaika vuoden 2029 loppuun vaikuttaa kyllä aivan perustellulta.

17.50 Ari Torniainen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on useammassa puheenvuorossa kiinnitetty huomiota kunnallisten jäteyhtiöiden toimintakykyyn myöskin tulevaisuudessa, ja itse myöskin haluan painottaa sitä, että niiden pitää pystyä myöskin toimimaan tehokkaasti ja hyvin tulevaisuudessa.

Kun on puhuttu asiakasmaksuista ja niiden mahdollisesta korottamisesta, itse toivon, että tämä hallituksen esitys ei ainakaan edesauta niitten maksujen korottamista. Pikemminkin uskon, että tämä tulevaisuudessa mahdollistaa niiden maksujen säätyamisen hyvin alhaiselle tasolle, kun siitä tulee markkinaehtoista kilpailua.

Täällä on puhuttu myöskin tästä markkinaehtoisesta toiminnasta tällä hetkellä kuntayhtiövetoisissa jätehuolto-yhtiöissä. Tosiasia on, että suurin osa kuntayhtiöistä toimii jo nyt tuon 10 prosentin rajan alapuolella, ja taitaa olla noin puoli tusinaa kuntayhtiötä, jotka ylittävät tuon 10 prosentin rajan tällä hetkellä. Se on kuitenkin tilastollinen tosiasia.

Tietysti on myöskin huomionarvoista tällä hetkellä se asia, miten nuo jätehuolto-yhtiöt kirjanpitoaan pitävät ja miten sieltä saa esille sen, mikä on ulosmyyntiä ja sitä perustoimintaa, ja sitä tulisi myöskin selventää jatkossa.

17.52 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Esittäisin ministerille vielä pari kysymystä.

Elikä ensinnäkin se, että sehän meitä mietityttää eniten, miten varmistetaan kohtuuhintaisuus jätteiden keräilyssä jatkossakin, muun muassa meillä Savukoskella, niin kuin muuallakin haja-asutusalueella.

Pöytäkirja PTK 3/2018 vp

Toinen asia sitten, mikä mietityttää minua itseäni hyvin paljon, on jätelain 1 §:ssä. Elikä lain tavoitehan on se, että tällä lailla pitäisi pyrkiä vähentämään jätteiden muodostumista ja määrää, ja totuushan meillä on tällä hetkellä se, että voimassa oleva jätelaki ei todellakaan kannusta riittävästi vähentämään jätteiden muodostamista ja muodostumista. Onko nyt työn alla vielä joitakin jätelain muutoksia, asioita, miten saataisiin todellista vaikutusta siihen, että jätettä alkaisi muodostumaan kaikkialla Suomessa vähemmän kuin aikaisemmin?

Puhemies Paula Risikko: Ja sitten vielä ministerin vastaus, 3 minuuttia, kiitos.

17.53 Asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen: Arvoisa puhemies! Edustaja Kiurulle muutama huomio: Kysyitte jo aiemmin, onko tässä riski tällaiseen viennin tai dumpkauksen kasvuun. Meillä on jätesiirotasäntely, joka estää tämänkaltaisen toiminnan, eli siinä mielessä ei ole huolta. Pohditte myös huoltovarmuutta häiriötilanteissa, ja siitä on ympäristöministeriössä erillistä säädösvalmistelua käynnissä.

Kiitan edustajia hyvin tällaisesta tasapainoisesta lähetekeskustelusta ja monia näkökulmia tuovasta keskustelusta. Tässä on se julkisten jätehuoltolaitosten näkökulma, tässä on yritysten näkökulma, esityksessä on haettu parasta mahdollista keskitietä, jossa turvataan julkisen toimijan mahdollisuudet myös jatkossa. Tuo 10 prosentin ulosmyyntiraja, josta jotkut edustajat puhuivat, vastaa aika lailla sitä keskimääräistä nykyistä tilannetta. Eli se ei muuta radikaalisti, ei pienennä sitä liiketoiminnan mahdollisuutta välittömästi, ja tuo siirtymäaika todellakin on pitkä, jotta ne kiinteät kulut pystytään kattamaan ja näille isoille investoinneille, mitä on tehty, saadaan riittävästi käyttöä.

Edustaja Torniainen otti tämän kirjanpitoasian esille, ja se on markkinapaikan ohella tässä kakkosvaiheessa asia, mitä täsmennetään, jotta pystytään todentamaan se markkinan puute tai sen olemassaolo.

Vielä muutama huomio:

Jätteen synnyn ehkäisy tai sen määrän vähentäminen on ehkä sitten paljon isomman toimenpidekokonaisuuden tulos. Valtakunnallisessa jätesuunnitelmassa, joka on juuri hiljattain uusittu, esitetään kymmenkunta toimenpidettä, tavoitetta, jotka sitten tätä isoa päämäärää ajavat hyvin eteenpäin.

Tämä huoli harvaan asuttujen alueitten palveluista tai sitten just tasapaino pienten yritysten ja suurempien yritysten kesken, mitä useampi edustaja pohti: Oikeastaan pienten yritysten näkökulma on tässä tärkeä jätehuoltopalvelun asiakkaina mutta myös toimijoina. Juuri tuo toissijainen vastuu, missä kunnalla on aina vastuu järjestää se jätehuoltopalvelu myös niillä alueilla toimiville yrityksille, missä sitä markkinaehtoista palvelua ei ole tarjolla, on erittäin tärkeä palvelu isolle joukolle suomalaisia yrityksiä eri puolilla maata. Mutta toisaalta sitten tämä mahdollisuus olla toimijana myös jatkossa yhteistyössä niin sen julkisen toimijan kanssa kuin yksityisten toimijoiden kanssa, esimerkiksi näissä kuljetuksissa, on tärkeä näkökulma, ja sen usea edustaja otti esille.

Vielä näistä nyt rajattavista sairaanhoidon ja koulutuksen jätteistä: Ne siis otetaan pois, niin että ne eivät ole enää kuntien yksinoikeus, mutta toki nämä kunnalliset laitokset saavat olla siinä kilpailussa mukana tarjoamassa niitä palveluita edelleen. Ja ei ole niinkään helppo yritysten tulla välttämättä tälle markkinalle. Uskon, että nämä jätelaitokset tulevat näissäkin pärjäämään. Toki sitten siellä tulee ajastaa nämä rajat, kuinka paljon sitä kilpailtua ulosmyyntiä saa olla.

Pöytäkirja PTK 3/2018 vp

Näillä eväillä valiokunnalla on varmasti hyvät mahdollisuudet käsitellä tämä monipuolisesti ja tehdä hyvä mietintö, joka sitten auttaa lain toimeenpanoa. Ja tuo pitkä siirtymäaika takaa sen, että mitään radikaalia tässä kentässä ei tule tapahtumaan.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan, jolle hallintovaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi verotusmenettelystä annetun lain 14 d §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 191/2017 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

5. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 9.2.2018 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.58.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola